

Světlik

svět libereckých knihoven

hách po odpadnutí vod první suchá země i na temeni Ještěda.
na, usedají do stínu platanů a jejich urputné vzezření se stává mírným.
jí nazdařbůh. Být básníkem, to není jenom tak.
Oh, moje Mañon! Slunko bylo u samého západu a svatojánští broučci ustávali.
to be done. Byl pozdní večer – první máj, večerní máj – byl lásky čas.
der Fall ist.
v?

On-line

V tomto čísle se, milí čtenáři, dočtete, co všechno lze v knihovnách obdržet on-line. Trochu mě mrzí, že stále „pokulháváme“ za mnohými evropskými státy právě v těchto službách.

Jak dlouho už se v Německu, Rakousku a Švýcarsku půjčují knihy on-line? Služba Onleihe umožňuje čtenářům v německy mluvících zemích půjčit si elektronickou knihu v jejich mateřském jazyce. Jednoduše si ji najdou v elektronickém katalogu knihovny, přihlásí se číslem svého čtenářského průkazu a knihu si půjčí, tedy stáhnou do svého počítače, tabletu, čtečky nebo mobilu. Služba je zajišťována firmou, která je dodavatelem knih různých nakladatelství, s kterými má uzavřenou smlouvu. Při nedávné návštěvě Slovinska nám naši knihovničtí kolegové řekli, že tento způsob půjčování už od července budou mít také. Slovinsko je malá země, slovinština je stejně jako čeština „malý“ jazyk, knižní trh a nabídka nakladatelů je například oproti německému trhu malá. Škoda, že se neinspirujeme u našich jižních kolegů a nedomluvíme se navzájem – knihovny, autoři, nakladatelé, distributoři – a nezkusíme to jako oni? Knihovny by chtěly...

Řeknete si, že knihovny jsou tu od toho, aby do nich chodili čtenáři a aby si půjčovali knihy. Papírové, ne elektronické – to by pak znamenalo, že vlastně už knihovnu nebudou potřebovat. Když si knihu půjčí on-line, nemusí už knihovnu navštívit. Jistě, může to být pravda. Ale nemusí. Knihovny přece umějí přilákat své čtenáře a návštěvníky nejen nabídkou tištěných publikací, ale i elektronickými službami poskytovanými „na místě“, tedy pouze v knihovně – je to stále častější úkaz při pokračující digitalizaci autorsky chráněných děl. Knihovny lákají i jinak – svými kulturními i vzdělávacími akcemi, stávají se centry celoživotního učení a vzdělávání, jsou to místa, kde lidé chtějí trávit svůj volný čas a kam chodí rádi.

Je zajímavé, že právě ve Slovinsku byly např. univerzitní knihovny plné studentů (dokonce nám říkali, že ve zkouškovém období tam stojí ráno před otevřením fronty) – a to i přesto, že některé z nich mají ve fondu pouze 30 procent tištěných publikací oproti 70 procentům knih elektronických. Jestli to nebude tím, že studenti se v knihovně učí – a je jedno, jakou formu knihy si zvolí. A také tím, že se v knihovně učí společně, ať už ve dvojicích nebo ve skupinách, tráví tam celé dny.

Knihovny potřebují čtenáře, čtenáři potřebují knihovny. Knihovny by měly nabízet vše, co čtenáři potřebují a přizpůsobovat se jejich aktuálním potřebám, nestát na místě, nebát se novinek. Přeji všem, ať se nám to společně daří! :-]

Mgr. Blanka Konvalinková
ředitelka

Liberecká IS, a. s., poskytovatel řešení nejen pro veřejnou správu ...

Mrstíkova 3, 461 71 Liberec III, tel.: +420 485 243 031, e-mail: lis@is.liberec.cz

Děkujeme Liberecké IS za podporu knihovny
a časopisu SvětLík v letošním roce.

LIBERECKÁ / **IS**

Obsah

SVĚT libereckých knihoven.....	2
<i>Z knihovny.....</i>	<i>2</i>
<i>O jako On-line.....</i>	<i>2</i>
<i>Studijní cesta do Vídně a St. Pölten.....</i>	<i>3</i>
<i>Akce.....</i>	<i>4</i>
<i>O jizerskoborských přebíradách</i>	<i>4</i>
<i>Rok 2013 – Rok francouzské kultury a významné akce na státních bradech a zámcích v Libereckém kraji</i>	<i>8</i>
<i>Noc literatury.....</i>	<i>10</i>
<i>2013 UK celebrates this year.....</i>	<i>12</i>
<i>Živá knihovna potřeťí aneb Nesud knihu podle obalu.....</i>	<i>17</i>
<i>Tvoří knihovníci a přátelé knihovny.....</i>	<i>14</i>
<i>Leta Semadeni: Básně</i>	<i>18</i>
<i>Z regionu</i>	<i>20</i>
<i>Titul Čtenář roku Libereckého kraje 2013 udělen.....</i>	<i>20</i>
<i>Přebílidky v umění vyprávět Čteme všichni, vypráví jen někdo + oceněná práce v kategorii Vlastní text</i>	<i>21</i>
<i>Novinka z Českolipska</i>	<i>22</i>
<i>Výtvarné aktivity v rámci projektu</i>	
<i>Knihovna pro všechny – knihovna otevřená rodině.....</i>	<i>23</i>
<i>První kurz trénování paměti zakončen.....</i>	<i>24</i>
<i>Noc s Andersenem.....</i>	<i>25</i>
SVĚT souvislostí.....	31
<i>M. Sekyra: Liberecko v české krásné literatuře II</i>	<i>31</i>
SVĚT libereckých autorů.....	35
<i>S. Kubín: Poezie.....</i>	<i>35</i>
SVĚT mladé literatury.....	37
<i>K. Fěrová: Básně.....</i>	<i>37</i>
SVĚT kritického myšlení.....	38
<i>O. Hejnic: Valdštejnské slavnosti 2013</i>	<i>38</i>
<i>O. Hejnic: Lukáš Kmoch v Metal Gallery.....</i>	<i>39</i>
<i>J. Rybolová: Lužickosrbský básník Benedikt Dyrlich má konečně svůj český výběr</i>	<i>40</i>
<i>F. Všeticka: Putujeme nejisti zítřka</i>	<i>43</i>
<i>O. Hejnic: Muž sedmi sester.....</i>	<i>46</i>
SVĚT Kruhu libereckých autorů.....	47
<i>Malá gratulace Stanislavu Kubínovi.....</i>	<i>47</i>

Redakční rada:

Marek Sekyra [KAL]

Blanka Konvalinková, Jaroslava Starcová, Libor Schiffner [KVK]

Vydává Krajská vědecká knihovna v Liberci [KVK] spolu s Kruhem autorů Liberecka [KAL] jako účelový tisk.
Tisk Geoprint Liberec, www.geoprint.cz

Evid. č. MK ČR 14407 ISSN 1214 - 2751

Z knihovny

O jako On-line

On-line = na čáře, na lince, přímo připojený. Základním cílem všech on-line služeb, které knihovny poskytují, je umožnit čtenářům provádět vzdáleně a samoobslužně vybrané činnosti, které nevyžadují fyzickou návštěvu čtenáře v knihovně či v místě, kde se dokument nachází.

Co všechno je u nás v knihovně on-line? A co všechno můžete využívat z pohodlí domova?

K nejčastěji využívaným on-line službám patří **on-line vyhledávání** v katalogu. Z libovolného místa, kde je dostupný internet, se můžete připojit do katalogu, vyhledat požadovaný dokument a zjistit, zda ho v knihovně máme a zda není momentálně půjčen

jiným čtenářem. V případě, že žádný exemplář není dostupný, je možno provést **on-line rezervaci** dokumentu. Pro vyhledávání je přístup do katalogu neomezený. Na využívání služby rezervace je ale již nutné být zaregistrovaným čtenářem. Ale nic není ztraceno, nový uživatel může využít **on-line předregistraci** a poté rezervaci dokončit. Zprávu o připraveném dokumentu zasílá knihovna pomocí emailu anebo SMS zprávou dle údajů zadaných čtenářem při registraci. Zaregistrovaný uživatel může rovněž využít **on-line žádanku** na dokumenty umístěné ve skladu.

Další z využívaných on-line služeb je **on-line prodlužování** dokumentů. Daný dokument lze z domova, koleje či práce prodloužit maximálně dvakrát, a to nejdříve 7 dní před vypršením

Bibliotek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

Hledej na stránkách

VYHLEDÁVÁNÍ KONTO NASTAVENÍ NÁPOVĚDA PŘIHLÁŠENÍ

Uživatel nepřihlášen V košíku (0)

Po přihlášení budete přesměrován na stránku **Vyhledávání**

Číslo průkazu / E-mail: *

Přihlašovací heslo: *

Zobrazit heslo

Pole označena znakem * je nutné vyplnit.

SOUVISEJÍCÍ STRÁNKY

PŘIHLÁŠENÍ
ZAPOMENUTÉ HESLO
PŘEDREGISTRACE

DALŠÍ ZOBRAZENÍ

PRO ZRAKOVÉ POSTIŽENÉ
PRO MOBILNÍ ZAŘÍZENÍ

KONTAKT

Krajská vědecká knihovna v Liberci
příspěvková organizace
Rumjanského 2362/1,
480 53 Liberec 1
tel: 482 412 111, fax: 482 412 122,
e-mail: library@bkvl.cz

Liberecký 1919
ústřední knihovna

Liberecký 1919
příspěvková organizace

vypůjční lhůty, pokud není rezervován již dalším uživatelem.

Nejnovější on-line službou je **on-line vypůjčka**. Seznam e-knih a návod na vypůjčku najdete na webu <http://www.kvkl.cz/e-knihovna/e-knihy.html>.

Málo využívanou ale určitě ne zanedbávající službou je **on-line novinková služba**. Čtenáři ve svém kontě mohou zvolit četnost zaslání emailových zpráv s přehledem o nově zpracovaných dokumentech ve fondu knihovny na téma, o které mají zájem.

Registrovaní uživatelé využívají prostřednictvím tzv. vzdáleného přístupu přes Čtenářské konto i licencovanou **on-line databázi EBSCO** a hudební databázi Naxos Music Library. Z knihovny je dostupná databáze ČSN – **online** umožňující přístup ke kompletnímu přehledu českých technických norem a **Anopress – online** obsahující plné texty informací z médií.

Co říci na závěr? Těšíme se na Vaši návštěvu, a to on-line anebo off-line.

Hana Raisiglová

Studijní cesta do Vídně a St. Pölten ve dnech 14. – 17. 5. 2013

Setkání ředitelů evropských knihoven, které v rámci své činnosti provozují rakouskou knihovnu

Pracovní setkání ředitelů organizovalo a zajišťovalo Spolkové ministerstvo pro evropské a mezinárodní vztahy

(BMEIA), konkrétně paní Christine Dollinger a paní Ilona Slawinski. Programu se též zúčastnil pan Christian Brunmayr, zástupce ministerstva pro kulturní politiku, který loni navštívil knihovnu v Liberci při příležitosti oslav 20. výročí založení rakouské knihovny.

Program setkání byl plně hrazen rakouským Ministerstvem zahraničí včetně ubytování i jízdného, jednacím jazykem byla němčina a ruština. Setkání se zúčastnili kromě dvou českých zástupců (Liberec a Opava) kolegové z Ruska, Ukrajiny, Kazachstánu, Gruzie, Polska, Makedonie, Bulharska, Litvy a Itálie.

15. května jsme společně navštívili letní sídlo rakouských císařů v Schönbrunnu a absolvovali okružní jízdu po pamětihodnostech města Vídně. Večer nás pak čekal muzikál Elisabeth v divadle Roimund. Muzikál přibližuje poutavou formou zejména mládeži zajímavou etapu z dějin Rakouska-Uherska, dobu vlády císaře Františka Josefa I. Jeho společný život s císařovnou „Sissi“ je v divadelním provedení ztvárněn tak, aby co nejvíce přibližoval divákovi skutečnosti.

Druhý den jsme vyjeli do hlavního města spolkové země Niederösterreich, do St. Pölten. Toto padesátitisícové město trpí blízkostí Vídně – a to i v případě Zemského archivu a Zemské knihovny. Zkrátka, do velkoryse postavených budov nechodí tolik návštěvníků, jak by si archiváři a knihovníci představovali. Unikátní fondy lze studovat pouze na místě, ale většinu publikací půjčují i na dálku, tedy zasláním na adresu uživatele.

Po obědě jsme navštívili rozlehlý augustiniánský klášter Herzogenburg. Klášter je velmi aktivní, stará se o 14 farností a v loňském roce oslavil už 900 let své existence. Na barokní podobě kláštera se podíleli známí umělci jako Jakob Prandtauer, Johann Bernhard Fischer von Erlacha Joseph Munggenast. Opravdovým klenotem kláštera je barokní knihovna s mnoha knižními skvosty.

V pátek jsme se podívali do zajímavého muzea v ulici Berggasse. Muzeum Sigmunda Freuda, otevřené ve Vídni v roce 1971, ukazuje výstavu k dějinám psychoanalýzy a pracovní i soukromý život neurologa, psychologa a kritika náboženství – Sigmunda Freuda. V tomto bytě vykonával Sigmund Freud svou lékařskou praxi a žil se svou

ženou a šesti dětmi až do roku 1938, kdy musel opustit Vídeň a odešel i s rodinou do Londýna. Rodák z moravského Příbora se tam navzdory pokročilé nemoci dožil věku 83 let. Expozice vyprávějící o životě Sigmunda Freuda je velmi zajímavá a přináší neotřelý vhled do jeho života.

Návštěvu Vídně jsme zakončili na rakouském ministerstvu zahraničí (BMEIA), kde nás přijal pan Christian Brunmayr, který s námi přátelsky zhodnotil náš pobyt ve Vídni.

Při vzájemném rozhovoru jsme si vyměnili zkušenosti, navázali nové kontakty a inspirovali jsme se pro další práci a fungování naší Rakouské knihovny.

Blanka Konvalinková

Akce

O jizerskohorských přehradách

Cílem přednášky bylo seznámit veřejnost s autory projektu jizerskohorských přehrad, s důvody výstavby a se systémovými souvislostmi. Jednou z důležitých otázek kolem přehrad je, kdo byl vůbec jejich autorem? Tato otázka má tři odpovědi. Autorem protipovodňového systému, tedy přehrad v Jizerských horách, byl „vodář“ Ulrich Huber spolu se zaměříčem Juliussem Krczkou. Autor staveb, tedy přehradních hrází, byl profesor univerzity

v Cáchách Otto Intze. A pak je zde kupodivu autor třetí, Emil Gebauer, který projektoval přehrady Karlov a z velké části i nádrže na Bílé a Černé Desné.

Ulrich Huber byl člověk fascinovaný využitím přírodních zdrojů. Pro Liberec se stal na přelomu 19. a 20. století jedním z těch, kteří přinášeli svými myšlenkami do města pokrok. Pokrok v podobě moderních technických vymožeností. Podílel se již v roce 1899 na stavbě Křížanského železničního tunelu, zároveň od toho samého roku projektoval systém přehradních nádrží a do toho ještě měl dlouhodobý

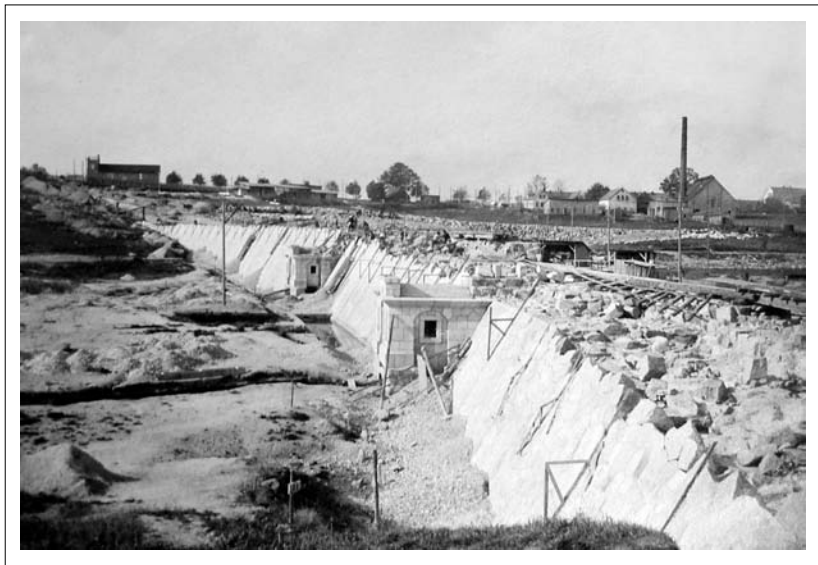

úkol vymyslet, zpracovat a zadat realizaci libereckého vodovodu, který byl slavnostně spuštěn v roce 1902. To vše stihnul, ale snad právě pro obrovské kvantum úkolů se po roce 1900 stáhnul a uvolnil místo odborníkovi na přehradu. Během první republiky byl mimo jiné navržen jako znalec na posouzení některých záležitostí po protržení přehradu na Bílé Desné. Poté působil coby hydrogeolog v Severočeské hnědouhelné pánvi a ještě v letech 1941 a 1942 se pokoušel, opět v Liberci, prosadit dálniční tunel pod Ještědem. Hubera bychom tedy mohli považovat za nápaditého člověka, překypujícího zájmy v mnoha různých oborech. Člověk s devatero řemesly.

Proti tomu Intze se soustředil především na stavbu přehradních hrází a vodojemů. Otto Intze se narodil v roce 1843 v městečku Laage v Meklembur-

sku jako syn lékaře. V šedesátých letech studoval na polytechnice v Hannoveru a po studiu nějaký čas pracoval v Hamburku na stavbách přístavních mol a zdymadel. V roce 1870 nastoupil do nově otevřené polytechniky v Cáchách. Od roku 1880 se specializoval ve svých pracích téměř pouze na přehradu. První přehradu projektoval už v roce 1884 u měst Altena a Gevelsberg. Jeho domovským prostředím se nakonec stal kraj Bergisches Land v Porýní. Za 20 let navrhnul 20 přehrad v několika státech Evropy. V nejbližším okolí vypracoval plány pro řeky Kwisa a Bobr v dnešním Polsku. Zabýval se také konstrukcí vodojemů a dalších vodních staveb. V roce 1893 byl jmenován čestným občanem města Remscheid, u kterého vyprojektoval svojí první přehradu. Zemřel 28. prosince 1904 v Cáchách po nedlouhé nemoci. Jeho odkazem je

spíše v Německu dobře známý tzv. Intzeho-princip. Jde o zásady stavby hrází, kterým se řídili projektanti i dlouho po jeho smrti. Mezi hlavní zásady patří téměř trojúhelníkový profil hráze, stěna z lomového kamene, zakřivený půdorys proti vodní masě, svislé drenážní potrubí v tělese, hliněný dusaný násyp na návodní straně (Intzeho klín) a těsnící masivní omítka pod krycí vrstvou lomového zdiva na návodní straně. Podle těchto zásad bylo do první světové války postaveno 40 přehrad, včetně pěti jizerskohorských. Jeden z návrhů na stavbu nové přehrady na Bílé Desné, stejně jako další Gebauerovy návrhy hrází na Jizeře vycházely právě z těchto zásad položených O. Intzem.

Vedle těchto osob je zde ještě třetí autor přehrad. Je to Emil Gebauer – zajímavá osoba polubenského vodního družstva. Narodil se v 80. letech

19. století v Tanvaldu. Z dochované dokumentace k přehradám v povodí Jizery vyplývá, že měl neutuchající touhu dosáhnout uznání jako stavitel přehrad, a to i přes fakt, že byl v roce 1925 pravomocně odsouzen (potvrzeno v roce 1927 nejvyšším soudem v Brně) k nepodmíněnému trestu za protržení přehrady na Bílé Desné, jejíž projekt vypracovaný Wilhelmem Plenknerem mnohokrát pozměnil. Činný byl i po amnestii prezidenta republiky T. G. Masaryka 19. října 1928. Vytvořil projekt přehrad na Jizeře, stále navrhoval znovupostavení přehrady na Bílé Desné a ve svém úsilí pokračoval i v prvních letech druhé světové války. Mimo jiné se amatérsky zabýval i archeologií, kam vpravoval své silně nacionalistické názory. Zemřel v roce 1956.

Hodnocení údolních nádrží Jizerských hor je složitý a především obo-

rově různorodý úkol. Mnohá díla ani nelze srovnávat. Můžeme hodnotit jejich schopnosti zadržovat velkou vodu (a tento účel přehrady plní jak mají), jenže do tohoto schématu nezapadá Protržená přehrada. Můžeme hodnotit jejich krásu, ale někdo vidí krásu v neporušené přírodě, jiný v romantické kamenné hrázi a další v moderní vodárenské nádrži. Někdo ocení odvahu velkých projektů a další se jich děsí. Proto je nutné roztřídit přehrady do čtyř skupin.

Intzeho přehrady v regionu

Nádrže opakovaně prokázaly svoji schopnost zadržet povodňové přívaly v pramenné oblasti Jizerských hor. Jejich hlavním účelem je regulace a sputání povodně v místě vzniku. Modelovým příkladem je nádrž Bed-

řichov s velmi malou velikostí povodí 4,1 km². Zbylé přehrady se také vyznačují malými hodnotami plochy povodí, ale musíme vzít v úvahu, že v centrální části hor nejsou výjimkou srážkové úhrny kolem 200 mm za 24 hodin což činí 200 000 m³ vody na kilometr čtvereční. Malá povodí jsou logickou reakcí a kompromisem mezi přírodními podmínkami a náklady na stavbu.

Systém Intzeho přehrad v Jizerských horách není kompletní a s největší pravděpodobností již nikdy nebude v původním rozsahu dokončen. Chybí přehrada na Jeřici, i když v projektu byla kompletně připravena. Otto Intze (či U. Huber a J. Krczka) počítal i s přehradou na Jizerském-Bayerově potoce, kam měly být převáděny dlouhou štolou povodňové přívaly z Černé Nisy. Jeřice i Černá Nisa dodnes lokálními záplavami dokazují, že obě přehrady

obcím při tocích citelně chybí. Skupina Intzeho přehrad se také zapsala do paměti obyvatel a návštěvníků Jizerských hor svojí kamennou estetikou, svým romantickým výrazem. Takzvané městské přehrady Mšeno, Harcov a i Fojtka slouží především pro sportovní využití a rekreaci, Mlýnici a Bedřichov vyhledávají turisté pro jejich zasazení do krajiny.

Gebauerovy přehrady a hráze na Jizeře

Ing. E. Gebauer navrhnul stavbu velké přehrady Karlov na Jizeře už před rokem 1912. Zároveň se podílel návrhy na později projektované skupině přehrad ve Vilémově, Pasekách, Benešově, Dolních Štěpanicích, vše v povodí řeky Jizery. Především Karlovské vodní dílo mělo být svým rozsahem zcela unikátní. Převáděcí štoly by „sbíraly“ vodu až ze vzdálené Mumlavy, ale i z jiných toků mezi Jizerou a Harachovem. Pozůstatkem těchto velkých projektů jsou dodnes „živé“ projekty přehrad.

Přehrady Polubenského vodního družstva

Projekt tří hrází prosazovalo polubenské družstvo v čele s továrníkem Riedelem, stavebním správcem Gebauerem a dalšími osobnostmi. Přehrady se lišily od Intzeho přehrad především typem hráze. Sypaná hráz měla být vhodnější pro typ podloží na Černé i Bílé Desné. Realizovány byly nakonec dvě přehrady. Bílá Desná je dnes známá jako Protržená přehrada a problémy se nevyhnuly ani Soušské přehradě na

Černé Desné, která musela být nedlouho po uvedení do provozu od základu zrekonstruována. Souš dlouhá léta sloužila především k rekreaci, ale po vybudování úpravny vody pod hrází se změnila na vodárenskou nádrž. Nakonec i Bílá Desná byla podobně využita. Splav odvádí část vody do původní převáděcí štoly do údolí Černé Desné.

Torzo přehrady na Bílé Desné se stalo jedním z hlavních turistických cílů v Jizerských horách.

Vodní dílo Josefův Důl

Samostatnou kapitolu tvoří rozsáhlé vodárenské dílo Josefův Důl na Kamenici. Moderní přehrada se sypanou hrází jakoby po mnoha letech doplnila díla polubenského vodního družstva. Součástí přehrady je i vodovodní štola do úpravny v Bedřichově a štola z úpravny do vodojemu u Liberce. Nádrž je dodnes přijímána u části veřejnosti s rozpaky, ale jde o čistě účelové dílo, nezbytné k zajištění základních potřeb města Liberce.

Ivan Rous

Rok 2013 – Rok francouzské kultury a významné akce na státních hradech a zámcích v kraji

Ve čtvrtek 23. 4. proběhla v Krajské vědecké knihovně v Liberci přednáška Mgr. Lucie Spálenské. Ve třech

perfektně připravených blocích pou-
tavě informovala o probíhajícím Roce
francouzské kultury, o plánovaných
významných akcích na hradech a zám-

cích a v závěru pak o novinkách na pro-
hlídkových trasách vybraných objektů.
Všechny přítomné okamžitě nakazila
svým nadšením. Většina odcházejících
jí za přednášku chválila a děkovala.

Významné akce na hradech a zámcích v sezóně 2013

Velká pozornost byla na objektech
věnována zejména přípravě nadcháze-
jící turistické sezóny, kulturním akcím
a zapojení do projektu tzv. Oživ-
lých památek. V roce 2013 se mohou
návštěvníci těšit na témata: Jarní vět-
rání, Půdy, krovy, aneb jak se stavě-
lo, Památky všemi smysly, Zločiny na
hradech a zámcích, Káva, čaj, čokolá-
da a aristokratické nápoje, Sportovní
výkony šlechty, Zimní radovánky – kar-
nevaly, masopust a koulování, na Hra-
dozámeckou noc, která proběhne 31. 8.
Celorepublikové akce: Mezinárod-

ní den památek a historických sídel
(18. 4.–20./21. 4.), Noc kostelů (24. 5.),
Dny evropského dědictví (7.–15. 9.),
Víkend otevřených zahrad (8.–9. 6.)

Některé z objektů se zapojí do
mimořádného projektu Národního
památkového ústavu, kterým je **Rok
francouzské kultury**. V rámci tohoto
projektu bude na památkách nejenom
ve správě NPÚ uspořádána řada výstav
a doprovodných akcí, které vyvrcholí
výstavou **Francouzské umění – Dědic-
tví šlechty. Rohanové, francouzské
rody a země Koruny české**, která bude
potěšením pro frankofily i pro milov-
níky umění. Tento výstavní projekt se
uskuteční ve spolupráci se Správou
Pražského hradu v tzv. Císařské konír-
ně a potrvá od **22. listopadu 2013 do
23. února 2014**.

Novinky na prohlídkových trasách objektů v Libereckém kraji

Na **Grabštejně** se mohou návštěv-
níci v letošním roce těšit na další roz-
šíření prohlídkové trasy, tentokrát
o místnosti bytu panského nadlesní-
ho. Na **Hrubém Rohozci** budou v létě
znovu otevřeny biliárový sál a chodba
k oratoři. Na **Lemberku** byla v prv-
ním patře ukončena stavební obnova
tzv. clam-gallasovského apartmá, ve
druhém patře vzniká expozice šlech-
tických interiérů od konce 18. stole-
tí (klasicismus) do počátku 20. století
(kubismus). Na **Zákupech** pokračuje
reinstalace zámeckých interiérů pod-
le historických inventářů do podoby,
jakou měly ve 3. čtvrtině 19. století, kdy
sloužily jako letní sídlo odstoupivší-
ho rakouského císaře Ferdinanda I.

a jeho manželky. Na **Frydlantě** bude od 1. 5. 2013 do 30. 9. 2013 součástí hradní expozice prezentace mimořádně vzácné knihy „Popis Egypta“, která vznikla na základě Napoleonovy výpravy do Egypta v letech 1798–1801. Na **Bezdězu** se dokončuje podstřeší manského paláce na druhém nádvoří hradu. V letošním roce se Bezděz opět připojuje do projektu „Noc hradních kaplí“. **Sychrov** se stává hlavním nositelem akcí v rámci Roku francouzské kultury, od 1. 7. prohlídkový okruh věnovaný historii stolničení – „Stůl všední a stůl sváteční v zámku i v paláci“. Na **Troskách** dochází ke změně otevírací doby.

Mgr. Bc. Lucie Spálenská
zkráceno

Noc literatury

15. května večer jsem se s fotoaparátem a mapkou v ruce vydala na literární cestu po okolí Babylonu. Společně s dalšími několika desítkami milovníků literatury jsem navštívila čtyři „čtecí“ místa, kde z úst herců libereckých divadel zazněly ukázky z novinek evropské literatury. Nevšední cesta po místech, kam běžný smrtelník obvykle nezavítá, určitě stála za to. Ostatně posuďte sami.

Zastavení první – Hasičská záchranná stanice v Šumavské ulici

Je krátce po šesté a před hasičskou stanicí se sešlo několik prvních posluchačů. Vzápětí nás hezká blondýnka v uniformě zve do garážových

stání, kde mezi velkými auty a hasičskou technikou již čeká herečka Markéta Tallerová. Usedne na židli a svým sytým hlasem nás přenese do rodinného domku v jedné norské vesnici. Tam se právě schyluje ke zničujícímu požáru... Kontrast křehkosti a elegance přednášející a prostředí hasičské stanice umocňuje atmosféru očekávání před jeho vypuknutím... místo pro představení příběhu norského autora Gaute Heivolla s názvem **Než shořím** bylo vybráno skutečně příznačně.

Zastavení druhé – Tropická zahrada v hotelu Babylon

Prošli jsme spleťtými chodbičkami hotelu Babylon a ocitli se ve zcela jiném prostředí – krásné tropické zahradě. Mezi stoly v kavárenské úpravě se začíná odvíjet další příběh. Šachový

mistr Carl Haffner se právě připravuje na svůj životní souboj s vynikajícím šachovým mistrem světa Emanuele Laskerem. Svým skvělým hereckým výkonem nám Martin Polách přiblížil, co vše se hlavnímu aktérovi honilo hlavou a co cítil – „nesmím prohrát, musí to být alespoň remíza...“ Autor románu **Láska Carla Haffnera k remízám** Thomas Glavinic byl sám aktivní a úspěšný šachista, pocity hlavního hrdiny tak určitě popsal velmi autenticky.

Zastavení třetí – vozovna DPMLJ

Cestou z Babylonu je ve večerním slunci vidět další místo setkání s literaturou – v prostorách vozovny DPMLJ na nás čeká historická tramvaj z roku 1953. Nedočkává skupinka se nahrne do vagonu, usedne na dřevěné tvrdé sedačky a zaposlouchá se. Charizmatický Marek Sýkora z Naivního divadla začíná číst úryvek z románu **Koupelna** od belgického spisovatele Jean-Philippe Toussainta – čte o mladém muži a koupelně, ve které muž tráví většinu svého času a čte, poslouchá fotbalové přenosy v rádiu nebo přemýšlí o tom, jak život utíká. V dusné atmosféře sluncem vyhřátého vagonu je sly-

šet pouze občasné pousmání některého z diváků.

Zastavení čtvrté – terasa budovy Krajského úřadu v 17. patře

Před odchodem z vozovny ještě fotím pár posledních záběrů a pak rychle doháním skupinu spěchajících ubírajících se směrem ke krajskému úřadu. U vchodu na nás čekají dva mladí muži a výtahem nás dopravují do 17. patra budovy na terasu, kde nás přímo ohromil nádherný výhled na celý Liberec. U stolku v popředí se Ladislav Dušek připravuje na poslední ze čtyř dnešních čtení. Přenese nás do čtyřicátých let 20. století. Alan Karlsson, hlavní hrdina románu **Stoletý stařík, který vylezl z okna a zmizel**, se právě ocitá v Los Alamos a stává se součástí amerických dějin. Román švédského spisovatele Jonase Jonassona představuje groteskní verzi historie 20. století a určitě stojí za přečtení.

Noc literatury připravila Krajská vědecká knihovna v Liberci ve spolupráci s Českým centrem v Praze, Rakouským kulturním fórem v Praze a Nadací Škola hrou v rámci projektu European Literature Nights 2012–2014. Zatímco

v Praze projekt probíhal tento rok již posedmé, v Liberci se jednalo o premiéru. A že to byla premiéra úspěšná dosvědčují i počty návštěvníků:

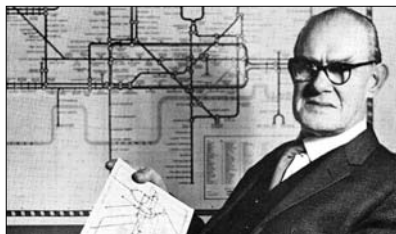
- > celkem bylo zaznamenáno 180 návštěv
- > průměr na jedno místo a jedno čtení činil 11 osob
- > fyzicky se akce zúčastnilo cca 60–80 osob

Dana Petrydesová

2013 UK celebrates this year

Druhým rokem představilo Britské centrum KVK v Liberci výstavu plakátů ke kulatým výročním událostí ve Velké Británii. Letos byla uspořádána v květnu. Kdo nestihl, může se s výročími seznámit v tomto čísle Světlíku.

80 let plánku londýnského metra

První plánky podzemní dráhy kopírovaly mapu Londýna a striktně dodržovaly zeměpisnou polohu tras, takže plánky byly nepřehledné a spíše připomínaly změť drátů. Byl tu ovšem Harry

Beck (4. 6. 1902–18. 9. 1974), elektro-technický kreslič, který si řekl, že lidi až tak nezajímá geografická přesnost plánku, ale potřebují přehledné schéma linek a jejich křížení, proto také jeho návrh připomíná spíše elektrotechnické schéma. Zároveň toto schéma bylo barevné, aby se odlišily jednotlivé trasy, kterých přibývalo. Se svým návrhem přišel již v roce 1931, ale až za dva roky spatřily letáčky a plakáty s jeho plánkem světlo světa. Veřejnost jednoduchost a přehlednost jeho plánku přivítala, a tak během roku 1933 bylo vytištěno 700 tisíc mapek. Během let byl plánek upravován a pochopitelně doplňován o další trasy, stanice a křížení, ale Beckova základní myšlenka jednoduchosti a přehlednosti je stále zachovávána. V roce 2009 zmizela z plánku řeka Temže.

150 let od otevření první podzemní dráhy na světě

První vlaky zde projely 10. ledna 1863 na lince Metropolitan Railway mezi stanicemi Paddington a Farringdon. První den bylo přepraveno 40 000 cestujících. Vlaky jezdily v odstupu 10 minut. Tehdejší vlaky byly poháněny parou, což vyžadovalo účinný systém ventilace. Pokrok v elektrické trakci později dovolil umístit dráhu do podzemí (deep-level), hlouběji než původní podpovrchové (cut-and-cover) trasy. Na počátku 20. století provozovalo různé trasy metra šest nezávislých společností, což působilo potíže cestujícím – v mnoha místech museli vystupovat na povrch, aby přešli mezi zastávkami různých společností.

Od roku 1986 je možné se v londýnském metru setkat s poezií, a to díky projektu Poems on the Underground. Na zhruba 3 tisících plakátech si lze osvěžit duši básněmi autorů klasické i současné, britské i mezinárodní provenience. Plakáty jsou během roku měněny 3x. Na webu Transport of London je vždy zveřejněna báseň dne. Obliba tohoto projektu vedla k tomu, že je vydáván sborník básní, které byly uveřejněny v daném roce.

200 let od prvního vydání románu **Pýcha a předsudek** Jane Austenové (1775–1817)

První verze vznikala v letech 1795 až 1797 pod názvem První dojmy, bohužel v té době nenašla nakladatele. Román ironicky líčí život na anglickém venkově a snahy matek najít pro své dcery vhodné ženichy. První věta románu říká vlastně vše: „It is a truth

universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune must be in want of a wife.“ Jak moc se od té doby změnilo?

290 let od prvního patentu na hasicí přístroj

Jedná se o vůbec první patentový zápis na tento typ přístroje. Patent podal významný chemik své doby Ambrose Godfrey (1660–1741), který přišel do Anglie v 19 letech z Německa, kde se narodil v Nieburgu v Sasku. Godfreyho „automaticky“ hasicí přístroj byl z dnešního pohledu vskutku kuriózní. Jednalo se o sud naplněný vodou, zároveň zde byla cínová komora se střelným prachem. Princip hašení spočíval v odpálení střelného prachu, který rozprášil obsaženou kapalinu. Hasicí sudy se navalovaly přímo do požáru, kde plameny zapálily doutnák. Sud explodoval a zároveň hasil.

7. listopadu 1729 přinesl týdeník Bradley's Weekly Messenger zprávu o velké pomoci tohoto zařízení při požáru v Londýně.

175 let korunovace královny Viktorie [28. června 1838]

Jelikož neexistoval jediný legitimní mužský potomek synů krále Jiřího III., stala se Alexandrina Viktorie, dcera čtvrtého syna Jiřího III. Eduarda, korunnná princeznou (dědičkou koruny) v roce 1830 po smrti svého strýce krále Jiřího IV. A po smrti strýce krále Viléma IV. se stala britskou královnou.

Na Viktorii byly spáchány 3 atentáty. Poprvé se tak stalo v roce 1840, když byla těhotná. Osmnáctiletý Eduard Oxford dvakrát vystřelil na královnou v projíždějícím kočáře, ale pokaždé minul. Byl obviněn z velezrady, ale později z důvodu nepřičetnosti byl obvinění zbaven.

Podruhé se pokusil John Francis v roce 1842 zopakovat střelbu na projíždějící kočár. Vůbec k tomu nedošlo, neboť byl zneškodněn hlídkujícím policistou. Byl odsouzen k trestu smrti, ale trest byl změněn na doživotí. V témže roce se pokusil na Viktorii vystřelit John William Bean. Jeho pistole byla nabitá papírovými kuličkami a tabákem. I tento čin mohl být potrestán trestem smrti. Princ Albert však podnítil parlament k přijetí zákona, podle kterého by použití zbraně v přítomnosti panovníka za účelem jeho polekání mohlo být potrestáno maximálně sedmi lety vězení. Bean tak byl odsouzen k 18 měsícům.

Královna Viktorie vládla 63 let a 7 měsíců (1837–1901) a doba její vlády se nazývá viktoriánskou. Zemřela ve věku 82 let. Měla 9 dětí. V délce vlády ji překonal náš František Josef I. (68 let), v počtu dětí zase naše Marie Terezie, která měla 16 dětí, ale jen 13 jich přežilo.

400 let požáru londýnského divadla Globe

Divadlo bylo postaveno v roce 1599, celá konstrukce byla dřevěná, střešní

krytinou byly rákosové došky. V osudný den se hrála Shakespearova hra Jindřich VIII. Pro dramatický efekt se v jedné scéně používalo dělo naplněné střelným prachem a ucpávkou, nikdy se nic nestalo. V divadle bylo zhruba 1 500 diváků. Jiskry ze špatné ucpávky zasáhly hořlavou doškovou střechu a dílo zkázy začalo.

Neexistovaly únikové východy, evakuační plány, hasičské sbory, hasicí přístroje, prostě nic z toho, co je pro nás dnes běžné. Ačkoliv se dá předpokládat, že nastala panika, neexistuje jediný záznam, že by někdo zahynul nebo byl zraněn, budova divadla během necelé hodiny zcela lehla popelem.

V roce 1614 bylo postaveno nové divadlo Globe, a i když šlo opět o dřevěnou konstrukci, na střechu byly tentokrát použity tašky. Toto divadlo přežilo až do roku 1644, kdy jej nechal strhnout Oliver Cromwell.

V roce 1999 byla postavena dřevěná replika divadla Globe také na pražském Výstavišti. Toto divadlo nejprve poškodila povodeň v roce 2002 a 12. listopadu 2005 bylo zničeno požárem.

50 let od úmrtí Aldouse Huxleyho

Aldous Leonard Huxley (26. července 1894 – 22. listopadu 1963) byl anglický spisovatel, který většinu svého dospělého života prožil v USA.

„Orwell se obával těch, kteří by zakázali knihy. Huxley se obával, že by nebyl důvod knihy zakazovat, protože by nebyl nikdo, kdo by chtěl nějakou číst. Orwell se obával těch, kteří by nám odpírali informace. Huxley se obával těch, kteří by nám jich dali tolik,

že by nás uvrhli do pasivity a egoismu. Orwell se obával toho, že by byla pravda před námi skryta. Huxley se obával

toho, že by pravda utonula v moři bezvýznamnosti. Orwell se obával, že se staneme nesvobodnou kulturou. Huxley se obával, že se staneme kulturou zcela zaujatou obdobou smyslových filmů, heče peče a her s odstředivým míčem. Jak Huxley poznamenal v *Brave New World Revisited*, zastánci občanských svobod a racionalisté, kteří vždy varují před tyránií, zapomněli na téměř nekonečnou lidskou touhu po rozptýlení. Huxley dodává, že v 1984 jsou lidé ovládáni způsobovanou bolestí. V Konci civilizace jsou ovládáni způsobovanou rozkoší. Ve zkratce, Orwell se obával, že nás zničí to, co nenávidíme. Huxley se obával, že nás zničí to, co milujeme.“ Neil Postman, *Amusing Ourselves to Death*, 1985

Slavný román *Brave New World* vyšel v roce 1931 ještě před Orwellovým 1984. Posléze v roce 1958 vznikla esej

Brave New World Revisited, v níž autor hodnotí posun společnosti během třiceti let, které uběhly od vydání Brave New World a seznává, že se společnost jeho modelu přiblížila rychleji než očekával.

Co by asi napsal dnes?

50 let od úmrtí C. S. Lewis

Clive Staples Lewis (29. listopadu 1898 – 22. listopadu 1963) byl irský spisovatel, jeden z nejúspěšnějších autorů moderní britské historie. Byl blízkým přítelem J. R. R. Tolkiena. Oba autoři byli vůdčími postavami mezi profesory anglického jazyka na univerzitě v Oxfordu. U nás je znám především díky dílu Letopisy Narnie, je však autorem mnoha dalších zajímavých děl.

„Rozdíl mezi totalitním zřízením a demokracií způsobuje nesmrtnost.

Trvá-li život člověka pouhých sedmdesát let, pak je stát nebo národ důležitější než jednotlivec. Pokud má však křesťanství pravdu, je jedinec důležitější, neboť je věčný.“

60 let od chvíle, kdy byl dobyt vrchol Mount Everestu

Mount Everest, tibetsky Džomolangma (Matka světa), nepálsky a v sanskrtu Sagarmátha (Tvář nebes) se tyčí v Mahálangurském Himálaji v nepálském regionu Khumbu na hranici s Tibetskou autonomní oblastí; západní a jihovýchodní vrchol tvoří hranici. Na nepálské straně je součástí národního parku Sagarmatha, na severní straně se nachází Qomolangma National Nature Reserve.

Jelikož nepálská vláda na rok 1952 udělila povolení na Mount Everest jen švýcarské výpravě, rozhodla se Královská zeměpisná společnost a Klub alpinistů, že vypraví alespoň pokusnou výpravu na získání zkušeností. Výpravu vedl zkušený Eric Shipton. Jelikož se Švýcarům pokus o výstup nezdařil, tak se všechna píce, výstroj a lidé začali připravovat na pokus v roce 1953.

Po aklimatizačním období se v květnu 1953 dostala až k úbočí Mount Everestu. Po zdlouhavém a velmi namáhavém postupu vzhůru se konečně vydala 1. skupina Charles Evans a Tom Bourdillon na 1. pokus o výstup na vrchol. Kvůli špatně fungujícímu kyslíkovému přístroji Charlese Evanse dostali se „jen“ do výšky 8 500 m n. m. Přesto to bylo výš, než kterýkoliv člověk před nimi. 2. pokus začal 28. května 1953 ve složení Edmund Hillary a velmi zku-

šený šerpa Tenzing Norgay. Z tábora VIII se dostali až do tábora IX, kde přečkali noc. Ráno vyrazili, obtěžkáni kyslíkovými přístroji. V 11.30 dosáhli vrcholu. Hillary pořídil několik fotografií, mimo jiné i slavnou fotografii Tenzinga držícího cepín s nepálskou a britskou vlajkou. Na vrcholu strávili pouze 15 minut. Po té se vydali zpátky k táboru IX a dál směrem až k táboru VI. Zde přečkali noc. Druhý den vyrazili zpátky k táboru IV a poté, spokojeni, domů.

„Help me help the Sherpas,“ Sir Edmund Hillary.

Kateřina Trojanová

zdroje obrázků: Creative Commons

Živá knihovna potřetí aneb Nesud' knihu podle obalu

Ve středu 27. března 2013 se v Krajské vědecké knihovně v Liberci již potřetí uskutečnila Živá knihovna. O co

jde? Jedná se o akci, při které si čtenáři mohou na půlhodinu vypůjčit živou knihu a popovídat si s ní. Živými knihami jsou lidé, kteří reprezentují nějaký předsudek či stereotyp. Letos bylo k dispozici devět knih, mezi nimi například věřící Čech, farářka, nevěřící Polák, žena, která bojovala s bulimií

a další. Dopoledne od 9.00 do 12.30 bylo vyhrazeno základním a středním školám z Liberce a Turnova, od 12.30 do 16.00 měla prostor veřejnost. Živou knihovnu navštívilo celkem více než sto čtenářů. Akci pořádaly Krajská vědecká knihovna v Liberci a Liberecká občanská společnost.

Táňa Holčáková

Tvoří knihovníci a přátelé knihovny

Leta Semadeni – Básně

(přeložila Michaela Jacobsenová)

NOC VLKA

Vlčí oči plivou
houštinu a plamen
když se smráká

Pod tlapou sklo s travou
Oháňkou sčesává
větrné stráně
na stopě družce
s uchem nadranc

Jeřáby už zmlkly

A do daleka
se šíří luka

VŠECHNO CO MÁM

Co mám to leží
tuhle v truhle

Co povím stěží
truhle svěřím

Co bylo svěží
v truhle leží

I můj milý
chceš svůj klid
v truhle mít

VE SVÉM ŽIVOTĚ LIŠČÍM

Ve svém životě liščím
byla jsem všecičko všeko
byla jsem taky světlo
i slunce s tváří
bez poskvrnky

Neznala jsem
ani své jméno
jen jsem napořád byla
kde tlapka dotkne se země

Ve svém životě liščím
jsem byla hlad i zima
i hra i vlnka v řece
a poslední pach
mě vedl
správným směrem
na mé cestě lesem

Olízala jsem srst
vršků a kopců
a beze strachu padla
prostorem
do kapradí

OCHLAZUJE SE

V listopadu
odešly stromy
k mostu kuchyň
každou škvírou páří

DĚDEČEK KRMÍ KAVKY

Vprostřed hejna
na balkonu
Tančí tam jako
medvěď
na jarmarku

Ale kavčí láska
má břitkost
zobáku a drápů
V žaludku jim
pulsuje jeho tvrdý chléb

Rozpráví se zakletými lidmi

A oni krákorají
s velkou kavkou
kteřá je krmí
spolu s chladem

ZIMA

Na břehu
sedí anděl
loupá jablko
Co chvíli od chladu
poskočí led
tluče křídly

VENKOVSKY ŘEZNÍK

Po porážce nahoru
smýt ve světnici
krev Smetanou

Koupel ve Vltavě
osvěží přehluší
bučení

Na březích se pasou
duchové telat

Potok se mění v proud

A on hněte
bílé maso
ženy aby zkonejšil
hukot vod

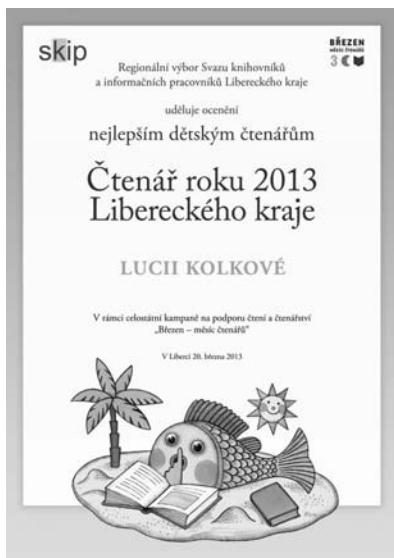

LETA SEMADENI (nar. 1944) je švýcarská básnířka z Horního Engadinu, která píše jak rétorománsky, tak německy. Studovala jazyky na univerzitě v Curychu a v ekvádorském Quitu, po návratu působila jako učitelka v Zuožu, kde také žije. Básně byly vybrány z dvojjazyčných sbírek *Poesias dá chodafō / Küchengedichte* (2006) a *Monolog per Anastasia / Monolog für*

Anastasia (2001). Česky zatím autorčiny verše knižně vydány nebyly. Čtení v rámci Švýcarského jara absovovala v Krajské vědecké knihovně v Liberci 23. března spolu s publicistou a překladatelem Radovanem Charvátlem, který předčítal její texty z knihy básní *In mia vita da vuolp / In meinem Leben als Fuchs* (Můj liščí život).

Z regionu

Titul Čtenář roku Libereckého kraje 2013 udělen

Ve středu 20. 3. 2013 byl v Krajské vědecké knihovně v Liberci vyhlášen Čtenář roku 2013 Libereckého kraje.

Do projektu Čtenář roku se v Libereckém kraji přihlásilo 13 knihoven (Kamenický Šenov, Hodkovice nad Mohelkou, Jablonec nad Nisou, Cvikov, Okrouhlá, Rychnov u Jablonce, Liberec, Liberec-Ruprechtice, Železný Brod, Semily, Turnov, Doksy a Česká Lípa). Slavnostní vyhlášení proběhlo za účasti víceméně všech nominovaných, které doprovázeli zástupci jednotlivých knihoven. Pozvání přijali také vedoucí

odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu Libereckého kraje Mgr. Martin Nechvíle, předsedkyně Nadace Škola hrou Ing. Lidie Vajnerová a nechyběli rodiče, prarodiče i sourozenci. Všichni nominovaní obdrželi z rukou ředitelky KVK v Liberci Mgr. Blanky Konvalinkové a předsedkyně Regionální organizace SKIP Libereckého kraje PhDr. Dany Kroulíkové diplomy, knihy a dárkové předměty věnované Libereckým krajem, SKIP a KVK v Liberci. Nechyběly ani vstupenky do IQ parku, které věnovala právě Nadace Škola hrou.

Všichni nominovaní byli postupně svými knihovnami představeni a přítomní měli možnost poznat neobyčejně šikovné děti, které kromě intenzivního čtení chodí často do knihovny, účastní se jejích programů, věnují se obvykle řadě dalších aktivit, zkrátka jsou to bezvadné děti, se kterými je radost pracovat nebo sdílet volný čas.

Vybrat mezi 13 čtenářskými matadory toho nejlepšího bylo v podstatě nemožné, proto organizátoři rozhodli, že titul Čtenář roku Libereckého kraje 2013 obdrží všichni nominovaní a pro

postup do celostátního kola bude ten jeden jediný vylosován. Z klobouku kouzelníka Pokustóna jsme po napínavém vyčkávání „vytáhli“ (kromě Boba a Bobka) **Lucii Kolkovou**, kterou do krajského klání přihlásila Městská knihovna ve Cvikově.

Po slavnostním vyhlášení, gratulací a společném focení čekal na děti zábavný program – Hlavalamy, vědecké hračky a pokusy Zdeňka Rakušana a nakonec se ještě nakouklo do dětského oddělení krajské knihovny. Slavnostní vyhlášení Čtenáře roku bylo umocněno velmi osobní a přátelskou atmosférou a všichni účastníci si odpoledne v knihovně náramně užili.

Regionální výbor SKIP LB kraje

Přehlídky v umění vyprávět Čteme všichni, vypráví jen někdo

Během měsíce dubna proběhla místní kola již devátého ročníku přehlídky v umění vyprávět. Letošní přehlídky se konaly především na počest spisovatelky, pohádkářky a skvělé vypravěčky Marie Kubátové. Byla to právě ona, která stála u zrodu „vypravěčské slavnosti“.

První přehlídka se konala v roce 2002 a v porotě usedla nejen paní Kubátová, ale také spisovatel Zbyněk Malinský, redaktorka nakladatelství Albatros Lída Hobzová, básník Jiří Žáček a řada dalších osobností ze světa knižní kultury. Další duchovní matkou přehlídky byla paní Alenka Pospíšilová z jičínské knihovny. Proto se vždy regionální kolo konalo v městě pohádky a v Knihovně Václava Čtvrta.

V současné době došlo k několika změnám, ale hlavní myšlenka zůstává – dát prostor staré lidové tradici, umění vypravěčskému, které ukladne od nepaměti a dalo možnost uchovat mnoha krásným příběhům a legendám. V pěti kategoriích proběhlo vyprávění v Turnově, Semilech, Liberci, Rychnově a Železném Brodě. Do regionálního kola postoupili nejlepší vypravěči z těchto místních kol a změřili své síly 15. května. Ti nejlepší pak v rámci celostátního kola pojedou tak jako tradičně do jičínské knihovny při akci Týden knihoven 4. října 2012.

Velkou radost máme nejen z nadaných vypravěčů, ale také ze zajímavých vlastních textů a rodinného vyprávění. V aktivitách výchovy ke čtenářství má tato přehlídka již svou tradici a místo.

Eva Kordová

Jak Honza ke štěstí přišel

Oceněná práce v kategorii Vlastní text

Kdysi dávno žil v malebné krajině pískovcových skal, krásných lesů a luk kolem řeky Jizery chudý mládenec Honza.

Byl nejstarší syn kameníka, a proto musel na zkušenou do světa. Maminka mu nemohla na cestu zabalit do uzlíčku ani buchtu, protože z mouky muse-la napéct chleba pro celou rodinu. Tak aby nestrádal, dala mu s sebou starou kozu, aby měl denně čerstvé mléko.

Šli několik dní, až přišli pod vysoký kopec, kde rostla krásná zelená travička. Honza si zde chtěl odpočinout a kozička se chtěla pást.

Když Honza usnul, koza se pomalu od něj vzdalovala, až přišla k propasti, kterou přehlédla, a spadla do ní. Hrozný plačtivý mekot probudil Honzu, který hned pochopil, že se jeho zvířecí kamarádce něco nepříjemného přihodilo. Brzy ji objevil, do propasti pro ni slezl a na zádech ji vynesl do bezpečí.

Koza byla celá špinavá a obalená bahnem. Když ji Honza čistil, zjistil, že některé kamínky nalepené na bahně mají krásně rudou barvu. Jako syn kameníka hned poznal, že to nejsou obyčejné kamínky. Proto opatrně znovu slezl do propasti, aby zjistil, kde se barevné kamínky vzaly.

V polovině propasti narazil na barevnou žílu s nerostem. Vzal ostrý kámen a třikrát jí rýpnul do žíly. Najednou se před ním otevřela skála, která byla uschována v propasti. Ze skály vyšla krásná dívka a řekla: „Jsem princezna Granátka a do skály mě zaklel zlý čaroděj z Klokočí, protože jsem se nechtěla stát jeho ženou. Ale moje sudička mi při narození předpověděla, že mě před smrtí ochrání malí skřítkové kamenáři a velká láska mě ze zakletí vysvobodí.“

A tak se i stalo. Honzovi dal král Hubert z Valdštejna zachráněnou princeznu za ženu. Honza za pomoci skřítků

začal těžit vzácný kámen a všichni lidé v okolí se měli dobře, protože jim dal práci.

Na počest princezny nazval zpracované kamínky granáty.

A protože ke svému štěstí přišel hlavně díky svojí koze, nazval kopec podle ní, a to Kozákov.

David Bartoš

Novinka z Českolipska

Obec Sloup v Čechách je vyhlášeným rekreačním místem Českolipska, k jehož zajímavostem patří skalní hrad, zámek, rozhledna, lesní divadlo i koupaliště s lanovým parkem. V roce 2010 obec získala titul Vesnice roku Libereckého kraje. Knihovna však mnoho let neměla nejlepší umístění, sídlila v přístavku základní školy ve velmi stísněných prostorách. Na podzim roku 2009 se však obci podařilo získat 76 milionů z Regionálního operačního programu Severovýchod na rekonstrukci tří zchátralých objektů tzv. Národního domu. Opravy se sice o rok zdržely díky výběrovému řízení, které důkladně prozkoumal Úřad

pro ochranu hospodářské soutěže, ale v listopadu 2012 mohli Sloupští slavnostně otevřít Komunitní centrum, jak nově nazvali svůj Národní dům. V jeho areálu našel místo obecní úřad, obřadní síň, kulturní sál, školící středisko, prostory pro spolkovou činnost, tělocvična a také místní knihovna. Ta získala kromě dvou prostorných místností i zcela nové vybavení: regály, výpůjční pult, 4 studijní místa s internetovým připojením, pět nových počítačů, hrací koutek pro děti.

Knihovna je v současné době již přestěhovaná a představila se také svým čtenářům. S novým umístěním se o novou knihovnu začala starat i nová knihovnice a to paní Gabriela Muchová. Půjčuje dvakrát týdně. Knihovna není zatím automatizovaná, ale bude od letošního roku spolupracovat s regionálním oddělením Městské knihovny v Čes-

ké Lípě na projektu využití Regionálního knihovního systému CLAVIUS REKS, na který poskytlo dotaci Ministerstvo kultury ČR z dotačního titulu Veřejné informační služby knihoven 3. Počítá se také s tím, že do knihovny si budou pravidelně chodit číst děti s mateřské i základní školy. Další infor-

mace o knihovně mohou zájemci získat na její webové adrese: www.sloup.knihovna.info.

Odd. regionálních služeb
Městské knihovny Česká Lípa

Výtvarné aktivity v rámci projektu Knihovna pro všechny – knihovna otevřená rodině

Výtvarné aktivity v Městské knihovně Antonína Marka v Turnově mají již dlouholetou tradici a své nezastupitelné místo ve volnočasových aktivitách, určených pro rodiny s dětmi, seniory a další zájemce z řad veřejnosti. Tvůrčí výtvarné dílny pro rodiče a děti měly v prvních letech zcela charakter doplňujících aktivit projektu výchovy ke čtenářství. Následně vznikla myšlenka zapojit do společného tvoření celé rodiny. V dalších letech jsme se zaměřili na tradiční česká řemesla a v současné době reagujeme na samotné nápady a kreativitu rodičů. Dílny se konají pravidelně jednou měsíčně v neděli dopoledne a jsou opravdu jedinou nedělní aktivitou s velkou návštěvností. Zároveň jsou v rámci roku zakomponovány do dalších doprovodných akcí a projektů jako např. advent, vánoční hodinky, Den pro dětskou knihu, BMI, Týden knihoven. Nebo také tematicky – Duben-měsíc pro planetu Zemi (ekologické zaměření), Říjen – měsíc stromů, Špalíček Jiřímu Trnkovi, Rok

Heleny Zmatlíkové a další tematicky laděné okruhy k významným výročním ilustrátorů dětských knížek.

Součástí hodin výchovy ke čtenářství jsou také výtvarná tvořivá dopoledne pro základní školy (např. projekt Knížka malovaná aneb Ilustrace není legrace) a další.

Cíleně pro předškoláky, maminky na mateřské dovolené a Centrum pro rodinu Náruč o. s. se konají pravidelná měsíční setkání v rámci tzv. Klubu Matýsek. Tato tvořivá setkání jsou z části zaměřena také na výtvarné aktivity.

Každoročně jsou vyhlašovány rovněž výtvarné soutěže a to buď v rámci projektu výchovy ke čtenářství Kde končí svět anebo u příležitosti významných výročí spisovatelů či ilustrátorů. Velmi úspěšná a dobře zastoupená je také ekologicky zaměřená, výtvarná a fotografická soutěž Příroda na Zemi, která je v každém ročníku tematicky motivována jiným mottem. Například rok 2013 nese myšlenku Kráasy našich hor u příležitosti 50 let Krkonošského národního parku a 35 let od vzniku CHKO Jizerské hory. Tyto výše uvedené výtvarné soutěže oslovují také mládež a dospělou populaci středního věku.

Nedílnou součástí projektu Knihovna pro všechny – Knihovna pro celou rodinu jsou též aktivity zaměřené na seniory a další zájemce z řad veřejnosti. Propojují se tak akce z projektu Aktivně proti stáří, kdy jsme se zaměřili především na obyvatele penzionů a domova důchodců. Tyto aktivity jsou velmi vítaným a oživujícím prvkem tohoto projektu.

Věříme, že i v příštích letech se nám podaří sehnat dostatek finančních prostředků na všechny výše uvedené aktivity.

Eva Kordová

První kurz trénování paměti zakončen

Složením závěrečného testu a předáním Osvědčení o absolvování byl v knihovně zakončen první kurz trénování paměti.

„Svět paměťových technik plný asociací a fantazie je tak trochu světem našeho dětství, takže to není rozhodně nic nepřirozeného, nebo nepřijemného, právě naopak.“

Kurz v knihovně vedla naše **nová trenérka paměti, paní knihovnice Růžena Buchtová**, která je certifikovanou trenérkou paměti I. stupně. Tohoto kurzu se zúčastnilo sedm účastníků. Během šesti lekcí, z nichž každá trvá hodinu a půl, zvládli (nyní již absolventi) zapamatování technikou LOCI, zapamatování pomocí příběhu, akrostika, akronyma, paměťové háčky a zapamatování čísel. Účastníci prvního kurzu se společně s trenérkou paměti dohodli na založení Klubu absolventů

trénování paměti při Městské knihovně Semily.

Další kurzy budeme otevírat od poloviny září, proběhne jeden kurz dopolední a druhý podvečerní. Zájemci se mohou přihlašovat v knihovně od 15. srpna. Kurz obsahuje 6 lekcí po hodině a půl. Cena kurzu je 300 Kč.

Ája Matěchová

Noc s Andersenem

V pátek 5. dubna se uskutečnil již 13. ročník pohádkového nocování. V Libereckém kraji bylo přihlášeno 52 pořadatelů. Shromáždili jsme příspěvky alespoň z několika míst, kde v libereckém kraji spali, nebo lépe řečeno nespali, protože nikdo z účastníků nechtěl o nic přijít. Přijměte tedy pozvání na jeden báječný dubnový večer, kdy se děly velké věci.

Liberecko

Na Liberecku bylo asi 19 spacích míst. V Knihovně pro děti a mládež v KVK v Liberci nocovalo 27 dětí, 4 knihovníci a jedna maminka. Program začal hned po uzavření knihovny od 19 hodin. Po vzájemném seznámení připravil pro děti Zdeněk Rakušan výrobu ručního papíru. Následovaly hádanky z českých filmů a pohádek. Pak byl na řadě Andersenův test. Těsně před půlnocí na děti čekal Zdeněk Rakušan s pokusy po tmě, které předcházela četba z knihy Lišky, dobrou noc. Ráno po snídani si ještě děti dokončily výrobu ručního papíru a roz-

daly se pohlednice a drobné dárky pro spáče.

Na pobočce **Kunratická** probíhala Noc ve spolupráci se ZŠ Kunratická. Akce se zúčastnili třetřáci. V knihovně se děti seznámily s životem a dílem H. Ch. Andersena, při hrách poznávaly dětské ilustrátory. Kromě spousty her poslouchaly čtení z knihy Půlminutové horory, které jim navodilo tu správnou atmosféru na stezku odvahy.

Na pobočce **Vesec** se konala Noc s Andersenem již po desáté. Celý večer byl věnován dílu Ivy Procházkové, která v červnu oslaví 60. narozeniny. Po slavnostním rozkrojení dortu, kterého se ujali herec Marek Sýkora a výtvarnice Markéta Klimešová, začal ústřední program. Děti se rozdělily do tří skupin a postupně procházely výtvarnou, divadelní a literární dílnou. V závěru večera připravily starší děti pro ty mladší stezku odvahy.

Zcela netradiční byla akce v **Dětrichově**, protože se uskutečnila již ve čtvrtek 4. dubna. Začala prohlídkou kostela sv. Anny. Přijel pan farář, provedl nás kostelem a poutavě dětem o něm vyprávěl. Po prohlídce jsme šli do knihovny, děti se ubytovaly, připravily si společně občerstvení a potom si četly, prohlížely knížky a užívaly si svou noc v knihovně. Přespalo 11 dětí a paní ředitelka školy. A jak to bylo letos v **Radimovicích**? Pro nepřízeň počasí a proto, že spádové školy nám odlákaly většinu školáků, jsme letos spali spíše jen v menším, rodinném seskupení. Šlo se 10 dětí, 3 rodiče a 5 organizátorů a pomocníků. Navštívili jsme knihovnu, kde máme od letošního roku novou paní knihovnici, pak jsme se přemístili

na sál ve víceúčelové budově a povídali si o pohádkách a četli jsme. Děti si vyrobily některé kulisy k divadélku a pak si zahrály na diváky a shlédly pohádku o tom, jak Pejsěk s Kočičkou věšeli prádlo a ještě o tom, jak pekli dort. Ráno v půl sedmé již děti vylézaly ze svých spacáků, abychom všichni ještě po rozcvičce a snídani stihli postavit věž pro princeznu z pivních tácků a druhou věž pro lochnesku z kelímků od jogurtů.

Přípravu a organizaci programu v **Soběslavicích** převzala knihovnice paní Jitka Plotová, která je současně vychovatelkou v **ZŠ Kobyly**. Zde se spalo přímo ve škole. Akce se zúčastnilo 20 dětí, ale spát jich zůstalo 18. Jako každý rok čekaly na účastníky různé soutěže, karneval, společné i samostatné čtení, noční pochod po škole a mnoho dalšího. Podpořit nás přišel nejen pan starosta, čas si na děti také udělal herec Ota Jiráček. Děti se zatajeným dechem poslouchaly vyprávění pana Jiráka o jeho vztahu ke knížkám.

Poté si společně s panem starostou Jaroslavem Červou rozdělili děti do dvou družstev a zahráli si soutěžní **AZ kvíz** na téma ilustrace Heleny Zmatlíkové.

Netradičním místem, kde se uskutečnila **Noc s Andersenem**, je hasičská zbrojnice v **Českém Dubu**. Se svými kamarády hasiči ji připravuje již ně-

kolik let bývalá knihovnice českodubské knihovny **Mírka Markovská**. Právě parta těchto lidí již nějakou dobu po-

máhá postiženému kamarádovi. Honzík je po mozkové obrně a je upoután na invalidní vozík. Naše velké hasičky nafotily kalendář a peníze z něj věnovali Honzíkovi na tento nový vozík. A protože tento den Honza slavil své krásné kulaté dvacetiny, přinesli jsme mu dort se svíčkami, zazpívali jsme mu a pomohli sfouknout svíčky. Potom jsme začali kreslit na bílá trička, na polštáře. Některé tato činnost nebavila, tak si malovali těstoviny a navlékali na provázek a jsou z toho nádherné korálky. Po osmé hodině za námi přijeli kluci z WaterRescue a učili nás, jak sami máme dávat první pomoc, jak pomáhat tonoucím, jak se máme na vodě zachránit sami a předali nám mnoho nových zajímavých informací. Také nám ukázali svou potápěčskou výstroj a co potápěč musí mít všechno sebou.

Jak napsala knihovnice paní Šárka Kalferstová, ve Svijanech nocovalo 10 dětí od 4 do 10 let. Večer děti začaly putováním po Svijanech, cestou plnily různé pohádkové a vědomostní úkoly, za které dostávaly písmenka potřebná do tajenky. Sousedí je měli připravené v jednotlivých domech. Takže se pohádkově naladila docela velká část obce. Po návratu do knihovny a po večeri se pustily do plnění dalšího úkolu – složit název knížky ze získaných písmenek. Pak najít knihu v regálech a v ní poslední úkol – najít poklad! Zase ale podle hádanky. I to se povedlo. Pak přišla na řadu pantomima a samozřejmě čtení z knížek. Po půlnoci všichni začali pomalu upadat ve sladké spánky, aby před šestou už zase byli plní života! Při malování mandal na výzdobu nově

upravené knihovny čekali letošní spáči na své rodiče.

Letos již potřetí se v pátek 5. dubna 2013 ve vratislavické knihovně konalo Odpoledne s Andersenem. Zájem dětí byl velký, přišlo jich 24. Kromě výroby záložky, luštění kvízů a poslouchu pohádek, jsme do některých soutěží netradičně zapojili i „čich a sluch“. Děti se dobře bavily i u pohádky „Datlování“, kterou nám přivezlo na konec akce divadlo Matýsek. Každý si pak domů odnesl dárkový balíček s hrnečkem, malými drobnostmi a dobrotami a dárkového šeku v hodnotě 50 Kč od letošního sponzora Noci s Andersenem – restaurace McDonalds.

Z povídání knihovnice Marty Slukové se dozvíme, že letošní Noc s An-

dersenem ve Všelibicích byla již osmá. Věnovali ji Heleně Zmatlíkové a jejím ilustracím. Nocovalo 35 dětí do patnácti let a dalších 5 do osmnácti. Celkem tedy 40 nezletilých a k tomu 5 dospěláků. Vyráběli krabičky s ozdobami ze zažehlovacích korálků, malovali trička s motivy ilustrací H. Zmatlíkové, prohlíželi a četli v knihách, hráli hry z Honzíkovy cesty, vyrobili letadélko, záložku, plnili testy a kvízy. Seznámili

děti s projektem Čtení pomáhá. Během večera knihovnu navštívil pan starosta Čermák a zástupkyně Policie ČR. Nechyběla tradiční stezka odvahy. Ráno při snídani proběhlo vyhodnocení a předání cen, které věnovala Obec Všelibice.

Českolipsko

Na Českolipsku se nocovalo nejméně na 10 místech, zúčastnilo se na 450 dětí, o které se starali knihovníci, učitelé, ředitelé a vychovatelé.

V **České Lípě** jsme Noc s Andersenem tak trochu modifikovali – od tradičního spaní několika dětí a několika knihovnic jsme se přesunuli k lehkému ponocování mnoha dětí a mnoha knihovnic. V pátek 5. dubna jsme připravili nikoliv Noc, ale Večer s Andersenem a celou knihovnu prošpikovali obludami, příšerami a jinými postavami hrůzných příběhů a pozvali nejen děti, ale i jejich dospěláky, rodiče či starší sourozence. Ve stylizovaném Obludáriu se mohli utkat malí i velcí s Kyklopem, chobotnicí, drakem i Minotaurem, překonat strach museli při setkání s krásnou Medúzou nebo při Strašidelné pohádce, kterou sehrála Jarmila Enochová se svým divadlem Rolnička. Po splnění série úkolů a soutěží obdrželi všichni účastníci sladkou i mini knižní odměnu a na 250 návštěvníků tak splnilo zkoušku nebojácnosti i výdrže. V **Doksech** zahájili Noc s Andersenem u Pohádkovníku, kde také zazněla andersenovská hymna. Děti čekalo vyrábění panenek pro UNICEF, bál či stezka odvahy. Ve **Starých Splavech** žili Čtyřlístkem v netradičním pro-

středí hasičské zbrojnice. Také v **Mimoni** přišel na řadu Čtyřlístek, i když až po noci plné dobrodružství a pohádek. Mimoňské děti ráno odjízděly vláčkem za Čtyřlístkem. V knihovnách v **Novém Boru** a **Kamenickém Šenově** už má Noc s Andersenem tradici. V Novém Boru děti čekaly pohybové hry, stolní hry a hodně se četlo. V Kamenickém Šenově zahájili Noc čtením místních pověstí. Čtení se letos ujal sám pan místostarosta. Tématem noci byla doba hippies. Děti také pobavilo UV show skupiny La Luna. V Lidové knihovně **Provoďín** děti čekaly soutěže, společná cesta historií Máchova kraje, štafetové čtení, etiketa stolování a pletené čtení na dobrou noc. V Místní knihovně v **Zahrádkách** se malovalo, vyrábělo, četlo.

Jablonecko

V jabloneckém okrese se nocovalo na dvanácti místech. V **jablonecké** knihovně koncipovali Noc jako zábavný program od 19 do 24 hodin. Mezi dětmi se objevil myšák Pepík a děti měly za úkol dostat jej zpátky do knížky Lucie Lomové. To se mohlo stát za pomoci velké šikovnosti a odvahy. Ve sklepě hledaly myši díru, v knihovně určovaly, lepily, šněrovaly, skládaly, vše za pomoci knížek. V Obecní knihovně **Josefův Důl** se nocovalo už po sedmé. V **ZŠ Obříství** pod Pohádkovník zasadili tajná přání, Noc byla věnovaná hlavně Heleně Zmatlíkové. Na závěr děti čekala stezka odvahy. Spolek pro volný čas Novovesan organizoval v knihovně v **Nové Vsi nad Nisou** Noc plnou pohádkových soutěží, výtvarnou

dílnu, stezku odvahy a půlnoční čtení. ZŠ Plasy se pochlubila bohatým programem. Děti rozdělila do tří skupin (Nebelvír, Bullerbyn a Loupežníci), které společně pracovaly na úkolech. Řešily rébusy, zúčastnily se pohádkové olympiády, ale především všichni společně objevili na půdě kroniku školy z roku 1869. Rozhodli se, že kroniku předají do rukou nejpovolanějších: paní starostky. Ta měla pro děti připravené příjemné překvapení v podobě strašidelné stezky úřadem, dobrůtek i milých dárečků. Děti také stihly chatovat díky propojení Hangoutem pomocí sítě G+ s dalšími šesti školami a knihovnami v Čechách a na Slovensku. Ve **Smržovce** připravili pro děti soutěže hry a čtení. V **Tanvaldu** si děti zahrály na detektivy. Jejich detektivní kancelář Pinda měla na práci spoustu úkolů. Poté, co si vyrobily pomůcky pro

své pátrání, musely sestavit mapu, která je zavede k ukradeným penězům. To vyžadovalo velké úsilí: skládání čtverců, poznávání stop zvířat, vyhledávání knih, ve kterých najdou odpovědi na otázky, zvládnutí jazykolamu či z přiložených obrázků sestavit příběh. Nakonec se jim podařilo sestavit mapu a najít ukradené peníze. Před usnutím si děti vzájemně četly ze svých oblíbených knih, které si přinesly z domova. V Městské knihovně Aloise Jiráska ve **Velkých Hamrech** 26 nocležníků prožilo večer plný her a soutěží. A četlo se a četlo... V **Železném Brodě** probíhala Noc ve spolupráci DDM Mozaika s Městskou knihovnou Železný Brod. 25 dětí prožilo zajímavý večer v knihovně. Kouzelník Popleta málem připravil kouzelné bytosti z knih o jejich domov, protože popletl kouzlo. K návratu bytostí do pohádek pomohly

děti, které vyhledávaly podle seznamu knih indicie k tomu správnému kouzlu. Vše se podařilo. Ještě než se děti odebraly do svého spacího místa – DDM Mozaiky, posilnily se babiččinými koláčky.

Semilsko

Na Semilsku se nocovalo asi na deseti místech a v Turnově na sedmi místech. V **Semilech** nocovali už podvanácté. Taky tady byl na programu Čtyřlístek. Každá z postavíček si pro děti vytvořila jeden úkol. Vynálezce Myšpulín si připravil pro děti originální hlavolam. S Fifinkou děti kreslily básničku vetkanou do obrázku. Bobík je velký jedlík, a proto pro děti připravil úkol: vytvořit co nekrásnější obložený chléb. Na závěr děti s Píňdou hledaly poklad. V **Turnově** se konal už 13. ročník Noci s Andersenem, spalo se na sedmi místech. Byla to Noc velkolepá i komorní. Na závěr povídání necháme raději vyprávět Evu Kordovu:

„Každý ročník je o něco více navštíven a ten letošní byl skutečně velkolepý. Již tradicí se stal především pohádkový průvod a stejně tak sázení stromu Pohádkovníku. Program ve velkém sále kulturního centra Střelnice byl bohatý a pestrý. Velký sál byl dost prostorný pro všechny, kteří přišli do průvodu a zároveň pro 250 dětí, které tento rok usínaly po půlnoci uspávaní četbou knížek. Nevíme, které zážitky byly ty nejsilnější, ale mezi opravdu vzrušující, patřila stezka po stopách pohádky Křesadlo. Prožitek s aktivním zapojením v prostorách Kamenářského domu a sklepení muzea. Děti sestoupily skle-

pením postupně ke třem psům, odlákají je od truhly s pokladem, vezmou poklad – 1. truhla = dobrá rada, 2. truhla = klubko s křesadlem, 3. truhla = zlatá mince a drahokam. Prožitek, po pře-
vyprávění začátku příběhu uvedení do děje, po skončení stezky, odchod s pohádkovými lampičkami do knihovny a dalších spacích míst, kde byl příběh na závěr dočten strážcem času – strážníkem městské policie. Po závěrečném půlnočním hledání pokladu děti usínaly s poslechem dalších pohádkových příběhů. Znělka Noci s Andersenem, kterou složil náš turnovský hudební skladatel Martin Hybler, nás provázela vedle slavnostních fanfár Trubačů Českého ráje celým večerem. Martin Hybler byl též oceněn zlatým pohádkovým řádem.“

*Třináct let a třináct nocí
čas letí a rychle plyne
vzácný pane Andersene.
Svět pohádek a fantazie,
dobro a zlo do boje se dává
dobro vítězí –
a my všichni provoláme
pohádkám a knížkám
tříkrát sláva, sláva, sláva.*

Co dodat na závěr? Určitě poděkování všem, kteří se na letošním ročníku Noci s Andersenem nějakým způsobem podíleli, věnovali svůj čas, nápady a radost dětem. Uteče to jako voda a bude tady další, již 14. ročník, kdy zase tisíce dětí u nás i za hranicemi prožijí nezapomenutelnou noc. Ať je alespoň stejně úspěšný jako ten letošní!

Iva Slámová, Alexandra Bezděková

LIBERECKO

v české krásné literatuře II.

Preromantismus a literatura krkonošská II.

M a r e k S e k y r a

Na počátku 19. století se v české literatuře rozvíjí preromantismus, spojovaný s generací Jungmannovou. Doprovázen byl zvláštním zájmem o poutí do hor, v českém prostředí byly díky rozmanitosti přírodních krás a monumentálnosti upřednostňovány jako v období předchozím Krkonoše. Postupně začaly být zvány „chrámem přírody slavné“, ryze českým pohořím, málo známou a exotickou výspou českého prostoru, který tvoří hradbu proti nepřítelům, z opačného pohledu pak představovaly nepřekonatelnou hranici mezi cizím světem a vlastí. V takové podobě vstupují do literatury tohoto období, jako např. v jednom z prvních cestopisů náchodského kaplana **Josefa**

Myslimíra Ludvíka *Myslimír po horách krkonošských putující*, který vycházel roku 1824 na pokračování v časopise *Čechoslav* (více k tomuto zpodobnění Krkonoš např. v článku V. Faktorové *Poutě horskými pustinami* ve sborníku *Jeden jazyk naše heslo bud' IV*, 2007).

Takto se objevují také v monumentální a ve své době ohromující skladbě *Vznešenost přírody* (1819) **Miloty Zdirada Poláka** (1788–1856), v části, která je v poznámce označena pro verše 101–140 *Krkonoše*, 141–158 *Krkonošská sněžka*, 159–170 *Podhoří* a 171–218 *Užitečnost hor* (v textu má název *Chvalozpěv*). Je dnes někdo, kdo ji přečte celou? Uvedme alespoň ukázkou:

*Vážně pozdraveny bud'te vězné krkonoské hradby,
Milhošeří očarové, strašných skalosloupů sadby!
V dálné okolině duch-li velikostí jatý vbloudí.
Bez vážnosti z pouští vašich k dolům víc se nevyhloudí.*

...

*Nadtím hrůzu budící se škareději překlopové,
Granitné jim čela chvojí opletují skřívencové.
K vysluněným zvyšenostem hrudná nimi vede cesta.*

SVĚT SOUVISLOSTÍ

*Z temen jejich v širé dálce oku běleji se města.
Výše odtud jednoduché kamenité najdem stohy.
Výstup divočí tu stále vypoučené skalorohy.
Stěny, lesy, rokle, spády, neustále se tu mění.*

...

*Z skalolých základů se posléz sněžka k nebi věží.
Mrak ji bělojasný věnec stále kolem čela sněží.
Vítězně svou do povětří granitovou nese báni,
Nesmírnosti její druží pokorí se velikáni.*

...

*V zřívajících rozsedlinách stosákových skalohradů
Lákající přejštěniny v stříberném se vinou hadu;
Hučení jich jednozvučné ticho přetrhuje tamní*

...

*Opřeny nesmírné jenž k stěnám sněžky vazy tlačí,
Lichvící kterýmž mechové čela vraskovitá mračí.
V dálce svíží palučiny, háje, stráně, květné houště,
Blíže strašnou opuštěnost, ticho, tvoroprázdné pouště.
V podboří pak roztomilost v tiché přebývá tu slávé.*

...

*Potně dobývá si chodec radost.
K vysostem když modrým vstupuje;
Výhled ale duchu činí zadost,
An vždy kouzelně se zvětšuje.*

...

*S výsosti k rovinám podívání
Nalézá v milém světě pomíchání.
Dej, by zmizly krkonoské hory,
Alpejské se ssuly hromady;
Hvozdy jaké zmizí! zajdou bory,
Květné zneourodněj sady.*

...

*Roliny zakusí trudné škody.
Se sněhy vyschne schovnice vod;
Žízeň umoří všech tvorů rod.*

...

*V horách co v oudolí, jestli chceme.
Přírody vznešenost nalezneme.*

V kontrastu k nadšení z přírodních krás zmiňuje v *Cestě do Itálie* (1862) Polák chudobu obyvatel Krkonoš.

Dalšímu představiteli preromantismu, Františku Ladislavu Čelakovskému (1799–1952) je přisuzováno autorství pojmenování Krakonoše Řepočet, který s ním veřejnost seznámil roku 1824, když v časopise *Čechoslav* vyšla jeho satira *Literatura krkonošská*, v níž autor mířil svou kritikou mj. na literární mecenáše. Krakonoš – Řepočet tu vystupuje jako mecenáš, který ve svých horách založí jakousi akademii, kde žijí a tvoří jeho básníci, vzájemně si lichotí a nikterak se nestarají o to, co se děje ve světě. Další podrobnosti k informacím uváděným v tomto textu o postavě vládce hor nalezneme v Krakonošovských sbornících, zmíněných minule.

Kromě Krkonoš narazíme u Čelakovského, konkrétně ve *Smíšených básních* (1822) v básni *Jasně osvícenému Rudolfovi knížeti Kinskému*, na zmínku o kraji Litoměřickém, k němuž patřila též část Českolipska, když zmiňuje v poznámce hejtmana Jana Dlaska ze Vchynic. Dále se v básni píše o Vilémovi ze Vchynic, kterého:

... s Rálským ač velikým jej hrdinou
osud zastihnul nezasloužený...

Rálským hrdinou je míněn jistě Albrecht z Valdštejna, s nímž byl Vilém zavražděn v Chebu. Báseň *Spokojený harfeník* se zase dle poznámky odehrává u Jizery. V *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích* (1852) se zmiňuje frázem *Pán z Vysokého nedaleko Poniklého* (člověk, který se dělá důležitým, ale v kapse má jen niklák) a dále pranostika *Když se Krkonoš kuklí, bývá děšť* (tedy je-li Zlaté návrší v mracích).

Vraťme se ještě chvíli k postavě Krakonoše. První výklad o postavě Rübexahla podal Antonín Jan Jungmann ve svém článku v *Preslově* časopise *Krok* (1827), odkud čerpal i jeho bratr **Josef Jungmann** (1773–1847) pro vyložení jména Rybecál ve svém *Slovníku česko-německém* (3. díl, 1837). Jungmann však nepřevzal neologismus Řepočet, použil počestěnou podobu, vzešlou z německého Rübexahl. Je však zajímavé, že při své pečlivosti neuvedl pojmenování Krakonoš, které tehdy už bylo zřejmé na světě. Jungmannův výklad byl zřejmě ovlivněn i minule zmíněným Krameriovým tiskem. Téměř stejně byl Krakonoš (již pod tímto jménem) popsán v článku Jana Příbíkova *Krkonoše* v knížce *Pramen uslechtilé zábavy* (1863), v níž nalezneme také text *Krkonoš, deklamovánka pro mládež* a povídku *Krkonoš dělá trvanlivé střevíce*.

V roce 1834 také Jungmann vystoupil na Sněžku, společně s **Antonínem Markem** (o němž si povíme v příštím díle). K jejich seznámení došlo v Litoměřicích, kde Jungmann působil jako profesor gymnázia. Někdy v září r. 1807 se společně vydali pěšky do Turnova – student Marek pozval tehdy svého učitele o prázdninách do svého rodiště, aby mu ukázal krásy okolí. Od roku 1823, kdy se Marek stal farářem v Libuni, se pak vídali pravidelně. Když se roku 1841 vydal Jungmann do Saska, napsal v dopise Markovi, že Českosaskému Švýcarsku se Hruboskalsko, Maloskalsko i Prachovské skály bezpochyby vyrovnají. Více o jejich vztahu a regionu např. v článku Karla Čermáka *Prošli Českým rájem. Osobnosti 19. století*

na výletě v časopise *Krконоše* 1/2009, *Zanícený milovník mateřštiny P. Antonín Marek, jeden z tvůrců novočeského básnického i odborného jazyka* od Vladimíra Koblížka ve sborníku *Od Ještěda k Troskám* 4/2007 či *Jak do Turnova přišlo národní obrození* od Marka Fapša v časopise *Turnovsko* 12/2008.

Také Jungmann se věnoval básnictví a ve sbírce *Sebrané drobné spisy veršem i prózou* (1873) v básni *Krok* nechává hlavního hrdinu promlouvát k národu verši, zmiňujícími prameny Labe:

*Vám jsou ty bohaté
vlasti bohové dali na věky,
Od stříbropramenů Labských
až tam Vltavy ku pěnám.*

Ve druhém svazku sbírky pak v básni *Zuzanna* o utopení přívrženců husitství zmiňuje Labe v Litoměřicích (zminěno jako Ludomírovo město).

Jungman se do literární historie Liberecka zapsal také tím, že v letech 1840–43 navštěvoval lázně Libverda (jako řada dalších kulturních osobností, např. C. M. Weber), kde mu byla dokonce odhalena pamětní deska.

Méně známý autor **Josef Mirovít Král** (1789–1841), od roku 1832 farář v Horní Branné, napsal báseň *Krkonoské hory* (1827), kde vystupuje Rybrcol a kterou doprovodil místopisnými poznámkami i výkladem Rybrcoulova jména, včetně výkladu vlastního.

František Palacký (1798–1876), kterého můžeme také zařadit do dnešní

kapitoly o preromantismu, sice nepíše o Krkonosích, ale v *Básních* (1898) ve skladbě *Na horu Radhošť, v Moravě, (Radegast)* z roku 1818 zmiňuje Sudety, tedy starší podobu jména celého severního pásu hor:

*Sláva ti, mocný! Aj tobě brdý
Patu líbá skroušeně Karpat, a valné
Sudetů skryvá se řadí za tebou...*

Dnešní část zakončíme ukázkami z díla **Josefa Jaroslava Langer** (1806–1846). V *Selankách* (1830) se Krkonosě zmiňují v básni *Pověst o Vodníkovi* či v *Zelené žabičce (tichý mráček jarní nebe jemně zatáhnul od krakonoských hor)*. V *Bájkách* (1860) se zase mluví o Labi v básních *Bystřina (Labe vznesené... , bystřina se nad Labe vynášejíc...)* a *Svatba*, v níž se Labe spojí s Orlicí (*Z Krkonoských hor se Labe vážně vyvalilo. Trudně sobě dráhu dlabe...*). Labe nalezneme také v *Kopřivách* v básni *Žížkův dub* a konečně v *Nárku zamilovaného mládence nebo Lamentaci ve třech zpěvích* zmiňuje Langer *kritického spisovatele krakonoské literatury*, tedy právě F. L. Čelakovského a jeho uvedenou satiru.

Ačkoliv zmíněné texty zcela jistě nepatří k tomu nejlepšímu v české literatuře, byly důležitým odrazovým můstkem pro její rozvoj. Význam F. Palackého, F. L. Čelakovského a J. Jungmanna je pak zcela nesporný, jejich slávu dále připomínají názvy ulic v řadě měst Libereckého kraje. A Liberec nezapomněl ani na J. J. Langer.

Poezie

Stanislav Kubín

SNAŽÍM SE

Snažím se slova veršů svých
zavěšovat na květy melodií
na větve stromů písní
tíše znějících ozvěnou
dávných dnů co ve vzpomínce žijí
snažím se svá slova
hníst jak sochař hlínu
jako vlny moře
hnětou mořský břeh
jako čas co marně neuplynul
jako radost střídá hoře
jako výšivku co má pestrý steh

vždyť útěcha
je dcerou víry

NA ŠALMAJ HREJ

Čas podivný podivně plyne
Jakoby v podivném prostoru jiném
V zásvitu skryti černým stínem
Hledači chvil které oprostí
Znavené hlavy tíhy země
Odplaví rmuty starostí
Tížící bedra sehnuté témě
Hledači chvíle konejšivé
Co obejmě vlídně kolem ramen
Na samém konci našich cest
Vzhlédneme usmíření v touze živé

A spatříme nebe plné hvězd
Poutníci věční hledající svoje bohy
Ó hrej mámivě hrej
Na šalmaj svou ty kozonohý...

ZAPŮJČENÝ ČAS

Dotykem lehkým napadal
do očí hvězdný prach
když zvedls' je k světům hvězd
a procitil's'
že lidské srdce
je nejosamělejší místo na světě
jak doléhá na něj
prázdnota ve vesmíru
osamocenost jdoucí ruku
v ruce
časem
osudem hvězd i lidí
časem jenž byl zapůjčen
než bude předloženo
má dáti
dal
a bude nutno vrátit
zapůjčený čas
i s úroky

zůstanou jen prázdné dlaně
horečnaté marným toužením
ještě jednou pohladit
naposled

a ještě snad
jen činy a skutky
splátky úvěru
za půjčený čas

Ze sbírky Ponorná řeka

... MODLITBA

Abba, Otče –
Ty, který nás tak dobře znáš,
také víš, že člověk potřebuje daleko méně, než si myslí.
Co však potřebuje nejméně,
je to,
čeho se zároveň nejvíce bojí –
svědomí a pravdu.
Protože pravda je skutečný stav věcí,
třebas si někdy myslíme, že si vystačíme i se lží.
Pravda je most zevnitř.
Lze přejít nebo nepřejít a ustrnout, obrazně řečeno, nad propastí.
Pravda je součástí všeho, co je pro člověka důležité –
cti, čistého svědomí, odvahy.
I odvahy pohlédnout si sami sobě do očí
a přiznání si své nedostatečnosti,
svých selhání.
Neříkám, že jsem nikdy nelhal,
že jsem nikdy neselhal, nezapřel...
Ale vím,
že v každé chvíli své existence je důležité vědět,
co, nebo kde je pravda.
Jinak jsem se - pro ten den, hodinu nebo provždy – ztratil.
Prosím, ó Pane,
kéž máme dosti sil a odvahy k pravdě.
Protože pravda znamená sílu k životu.
Amen

Z knihy Čtyřiatřicet zamyslení

STANISLAV KUBÍN se narodil v roce 1943 ve Velimi. Od roku 1987 se s Miroslavem Horníčkem podílel na pořadech „Přijďte k nám pobejt“, „Povídání o naslouchání“ a „Doteky – plochy poznání“. Je autorem řady literár-

ních pásem a kompozic, vydal básnické sbírky: Dotýkání (Rubato 1999, Blahoslav 2002) Čas zastavení – čas Perseid (Blahoslav 2003), Klečící Bůh (KAL 2003), Oblouk návratu (Oftis 2006) a Ponorná řeka (2010).

Kristýna Férová

Básně

Pravý poklad
prý nalezneme v srdci,
ale já tam našla
jen velkou bezednou
díru.

Odhodil si na zem
bochník chleba
a teď ho nikdo nechce.
Ale proč?
Vevnitř je přece
pořád odbřý
a nezkažený.

Dostala jsem
rakovinu srdce,
na kterou je jen
jeden lék.
Ty!

Tolik, kolik je
na nebi hvězd,
jsem uronila slz
..... pro tebe

Hraješ složitou hru,
hru, ve které jsem
jen tvá figurka,
a právě si mě prohrál.

Všichni jsme otroci
kurého pána – lásky.
Pracovní doba
24 hodin denně
a plat?
Slzy.

Nemám svatozář,
nmám rohy,
mám tebe
a to stačí,
abych byla navěky
zatracena v pekelném ohni.

Jsem hudba,
energická a nezkrtná.
Dokáže mě zkrotit
jen taktovka dirigenta
a ty jím nejsi!

Celý můj život
je jen jedna
velká kaňka.
Černá a neuspořádaná.

I ti nejlepší skokaři
po odrazu
jednou spadnou.
I ti nejlepší potapěči
se jednou vynoří
a nakonec
i ty nejzamilovanější páry,
něco rozdělí.

Znáte takový to,
že když opakujete
nějaký slovo furt
dokola, přestane dávat
smysl?
Tak takovej je
můj život.

Valdštejnské slavnosti 2013

Letos jsem jel sám. V sobotu 18. května do dopoledne ještě prší, kapky buší do karoserie auta i do bundy. Silnice na Frýdlant je plná, chci předjet, ale z příkopu mává zapadlý jezdec, tak se sporařadně zařadím. Parkuji na kraji města, před náměstím kupuji žlutý náramek za 80 Kč – vstupenku. Prodírám se mezi stánky a návštěvníky. Pod baldachýnem na zastřešeném pódiu vítá starosta Dan Ramzer vévodu z Valdštejna. Oproti minulým letům se program pozměnil, ubylo běžných stánků, ale přibyla stánků zaměřených na dobové předměty, tj. dvě výhňe žhnuly a kováři kuli svícný, prodávala se keramika několika druhů, historické kostýmy, objevovali se regionální výrobci, např. Jan Vančura prodával ručně vyrobené prsteny. Přibýlo nabídek občerstvení. Všichni početní hosté byli nasyceni a napojeni, ceny se různily, takže palačinka s ovocem a šlehačkou vyšla na 45 Kč a hned vedle na 60 Kč, což nakonec donutilo prodejce ceny srovnat.

Náměstí praskalo ve švech, proto si vévoda stánky ani neprohlédl. Viděl jsem kejklíře Vítka, který měl velmi dobrý kontakt s publikem a žongloval třemi meči, jimiž krájel jablko ve vzduchu. Skupina Subulcus hrála středověké a na ně navazující písně, používala k tomu dávné nástroje. Skupiny Ambrosia a Animata předvedly dobové tance. Vlajkonoši z Castiglione Fiorentino tančili s vlajkami. Do bočních ulic byly vytlačeny dětské atrakce, kolotoče, houpačky apod. Na náměstí, které je rekonstruováno po povodni, přibyla socha Albrechta z Valdštejna

Za nemocnicí, asi kilometr od centra, se konala bitva. Oddíly z Německa i z Polska mají na Frýdlantsko blízko, oproti minulosti zmizeli fotografové, kteří se producovali na bitevním poli. Mušketýři střílejí během bitvy vícekrát, během ládování je kryjí pikanyři. Kyrýsníci i lehká jízda využívají celý prostor bojiště. Císařské i švédské kanóny pálí a vévoda Valdštejn objíždí bojiště a žene své lidi do útoku. Děj je komentován z reproduktorů. Bohužel, kde se nesedí, tam je špatně vidět. Při návratu z bitvy čekali neplatící diváky opět výběří vstupného. Slavnosti se zúčastnilo na 30 000 návštěvníků. Na nádvoří radnice probíhala dětská představení, v zámku se konala snídáně a představení pro vévodu.

Večerní program, pochodňový průvod městem, ohňostroj apod., jsem ozelel a vydal se na cestu k domovu.

Otto Hejnic

Lukáš Kmoch v Metal Gallery

Trojice, která 24. května 2013 otvírala výstavu v liberecké Metal Gallery, se obešla bez autora, výtvarníka Lukáše Kmocha, vystupujícího pod jménem Gibbus, ročník 1976. Nedal na rady kamarádů a skončil s nalomenými žebry, nohou a hlavou v nemocnici. Pavel Vursta a Martin Drager nechali Dr. Jana Mohra, aby vylíčil cestu, vroubenou monotónními údery kladiva otce Zdeňka Kmocha, uměleckého kováře. Lukáš Kmoch ve studiu pokračoval do roku 1994 na SUPŠ Trutnov v ateliéru ak. soch. Jana Mastníka. Po škole spolupracoval s otcem, ale z jeho

vlivu se postupně vymanil a posléze se soustředil na volnou, převážně figurální tvorbu.

V Liberci jsou to plastiky střední velikosti a barevné fotografie, na nichž je zachyceno umístění výtvarného díla v terénu, z něhož je vidět spojení mezi autorem artefaktu a autorem zahrady.

Autor používá jednoduchý sloupek, na němž se tyčí třeba hodiny nebo člověk. Dlouhé ruce, případně i nohy postavy zbavené tíže se částečně pohybují, nechybí jim určitá grotesknost. Vložení nápadného dřeva má zásadní význam. Jinak je celá figura podle kovu

černá. Některé sochy mají přesně dané dlaně, je zachycen každý stisk. Nejvýraznější figurou je Houslista.

Jinde socha vlastně jen nese celek, nádobu na peníze, jiná úplně běžnou skleněnou dózu.

Mám dojem, že některé jednotlivé exponáty jsou dopředu probírány jako součást většího celku, do kterého má budoucí majitel co mluvit. Autor

žije a pracuje v Pelhřimově, souběžně s řemeslem hraje na flétnu v různých hudebních seskupeních. Má adresu www.gibbus.cz. Metal Gallery je ve Švermově ulici 86, domluvit návštěvu výstavy a případně návštěvu kovářského muzea lze na www.drager.cz.

Výstava potrvá přes léto.

Otto Hejnic

Lužickosrbský básník Benedikt Dyrlich má konečně svůj český výbor

Benedikt Dyrlich: *Naléhavá poezie*, překlad Milan Hrabal,
Městská knihovna Varnsdorf 2013, 96 stran

Český čtenář má konečně příležitost seznámit se s tvorbou Benedikta Dyrlicha, slovy Iva Haráka „žijícího klasika“ lužickosrbské poezie, v ucelenější podobě výboru čítajícího 74 básní a 2 prozaické texty. Dříve byly publikovány v českých překladech jen jeho jednotlivé básně, například v *Česko-lužickém věstníku* nebo v antologii lužickosrbské poezie *Vřesový zpěv* (Odeon 1976) od Josefa Suchého či *Jazyk, jímž porozumíš větru* (Protis 2007) od Milana Hrabala. Je až s podivem, že se tak děje teprve nyní. Přitom Dyrlich patří mezi plodné, širokou veřejností uznávané lužickosrbské básníky, a je dokonce uváděn v české odborné literatuře. Tento významný překladatelský počín na sebe vzal Milan Hrabal a je nutno mu za to potrást pravici. Výběr textů do výboru z tak rozsáhlého množství autorovy tvorby jistě nebyl snadný, nicméně

se mu podařilo vybrat (ve spolupráci se sorabistou Radkem Čermákem) vhodný reprezentativní vzorek a seřadit básně tak, že je v nich možné vysledovat básníkův tvůrčí profil.

Český výbor nese název *Naléhavá poezie*, který poukazuje především na druhou část výboru s vlastním názvem *V pasti*, shromažďující básně, které se nejen dotýkají národní svébytnosti a pocitu ohrožení, nýbrž i využívající motivů jiných zemí s pohnutým osudem (např. *Kunejtra*). Neznamená to ale, že v ostatních částech se neobjevují lužickosrbské motivy, právě naopak. Ovšem nesou se v mnohem pozitivnějším světle. Ve výboru se totiž promítají od spokojeného života v pospolitosti a tradičnosti až po trosky původní venkovské idyly.

Určitým způsobem pocítujeme onu „naléhavost“ i v milostných verších prv-

ního oddílu výboru. Ten nazval překladatel M. Hrabal podle jedné z básní *Přestup do zeleně*, což koresponduje s volbou především lyrických básní s přírodními motivy nezřídka prostoupenými erotikou. Nicméně i zde se objevují odkazy na prostředí Lužice, ať už jím je Budyšín nebo venkov, zachycený v čase neurčitosti, lužickosrbské tradice, jako třeba ptačí svatba (ta se objevuje jako oblíbený motiv hned v několika básních), a neodmyslitelně také intertextové odkazy na velké muže lužickosrbské historie, mezi něž patří osobnosti Jakuba Barta-Čišinského, Arnošta Smolera, Jurije Brězana, Alojse Andrického a Jurije Chěžky.

Dyrlich se ale neomezuje pouze regionálně. Český čtenář ocení zařazení básní odehrávajících se v českém prostředí (Praha, Šluknovský výběžek) nebo s odkazem na českou literaturu (Jan Neruda, Jiří Wolker). Autor šel ale ještě dále a v jeho poezii nalezneme i celosvětové přesahy (Pablo Neruda nebo George Orwell).

Překladatel u některých básní vycházel z několika různých variant Dyrlichových básní, odlišných délkou, významy či rytmičkou, a často tak vytvořil úplně novou verzi, českou. Nelze mu to ale mít za zlé, neboť Dyrlich sám své básně stále přepracovává nebo vydává „tutéž“ báseň v němčině i lužické srbštině. Přitom se německá varianta zdá přesnější a rytmičtější, zatímco lužickou srbštinou jako by se nechal více unést. Berme tedy české varianty jako jistý způsob interpretace Dyrlichovy poetiky, a to zcela oprávněný, neboť vychází z básnickových textů. Ostatně – není vždy překlad básně do

značné míry její interpretací v novém jazyce?

Jistě nebylo snadné poezii básníka, oscilujícího mezi experimentální tvorbou a obroditelstvím, přeložit do češtiny, a tak mnohdy nalezneme básně s volnějším překladem, zato poněkud zpřesněné a rytmizovanější. Metoda volného překladu z lužické srbštiny je běžně užívána mnohými překladateli. Nicméně platí, že na překladech poezie

se vždy ukáže nejen osobnost autora originálních básní, nýbrž i překladatele, a právě na tomto výboru můžeme ocenit kvality obou.

Lyrickým subjektem Dyrlichových básní není neurčitý, všeobecný člověk, cítící se být Lužickým Srbem, nýbrž

zcela konkrétní: muž, jemuž jsou inspiračním zdrojem ženy, stejně jako lužická krajina nebo nelehký osud jeho vrstevníků, člověk, který si váží svých básnických kolegů a předchůdců, a osobnost neodlučitelně spjatá s lužickosrbskou identitou.

Za tím vším však stojí nejen pro básníky nezbytná schopnost poeticky vyjádřit své pocity, názory, myšlenky, nýbrž i mnohdy nedoceňovaná lingvistická a literární zručnost. Ve výboru je zachována původní forma básní, tedy častěji volný nerýmovaný verš než verš vázaný a rýmovaný (ten se objevuje jen zřídka). Rytmiizace je u mnohých básní zajištěna přesahy, čímž autor dosahuje i výrazné působivosti. Objevují se zde také gramatické básně, v nichž autor využívá množství významů, která slova nesou, využívá různou vazebnost sloves nebo prostě jen posunu hranice verše oproti syntaktickému (resp. promluvovému) celku. Zajímavé je třeba i pojmenování partnerského vztahu skrze duál, což je v lužickosrbském prostředí běžně vnímané mimo jiné jako milenecké číslo, nicméně pro českého čtenáře je to prvek netradiční, a tedy zvláštní. Takové básnické experimenty sice mohou čtenáře mást (i když například počátky promluvoových úseků jsou ve verši jasně zvýrazněné velkým počátečním písmenem), ovšem zároveň poskytují možnost objevovat ve verších nové významy, ať již záměrné či nikoli. Básně navíc prostupuje erotika, místy explicitně vyjádřená, ne však hrubá nebo odtržená od poetického tónu básní. Často se tak mísí vyjádření vášně milenecké s národně-krajinnou, nebo se objevuje současně s existenciálními momenty.

V básni *Píseň lásky z Praby* nelze ani oddělit vášeň k ženě a k městu, neboť je psána natolik dvojznačně, že čtenář může vnímat v básni dva různé příběhy, dvě odlišné roviny.

Paměť národa je vyjádřena například v lyrizované próze *Atlantida*, která se na první pohled může tvářit pouze jako procházka Lužicí. Prolíná se zde Budyšín s Benátkami a umírající víska s lužickým venkovem, přičemž celkový pocit zmaru a zániku je vztahován i na Budyšín. Cizokrajný motiv se objevuje i v básni *Kunějtra*, jež vypovídá o syrském městě zničeném během války s Izraelem. Propojuje se tu tak motiv zničeného města, které žije v původní podobě už jen ve vzpomínkách dřívějších obyvatel a kde „ještě paměť stojí Na stráží“, s mnohými zaniklými lužickými vesnicemi. Kdesi za textem pak můžeme vnímat také nespokojenost se stavem Lužice v minulosti, ale i po převratu v 80. letech. Osten jízlivosti se objevuje i vůči „komínům vnucujících kadidlo / z uhelných dolů“ v básni *Nová barva*.

Nelze opomenout ani třetí část výboru pojmenovanou *Anatomie neklidu*, která obsahuje jediný text, a to *Ve středu vstát z postele*, v níž autor představuje snad až schizofrenní postavu Jurije-Jana, jenž se jeví jako značně introvertní člověk, odtazitý dokonce i vůči své milence, s níž má poněkud zvláštní, volný vztah. Vedle roviny vztahové se zde ovšem objevují otázky identity Lužického Srba, vyrovnávání se s pohraniční česko-lužickou minulostí („Jí se dotýká pouze jedna jediná epizoda evropských dějin. To když její matka musela opustit Fukov a utéci přes Sprěvu do

Taubenheimu. Před více než padesáti léty.“), ale i přístup mládeže k lužické srbštině a češtině mnohdy určený pouze profesními možnostmi. Oceňme i práci Dyrlicha s vypravěčskými rovinnami, neboť do textu vkládá také průpovědi pseudoautora ke čtenáři, v nichž ho seznamuje se svými postavami.

V závěru prozaického textu stojí, troufám si říci, téměř životní motto básníka: „Chybí důvod pro nějaký

konec“. Český čtenář, který by dychtil po další Dyrlichově poezii, se ale může uspokojit tím, že většina jeho básní ve výboru poskytuje množství různých interpretací a při každém přečtení nabízí nové a nové možnosti uchopení významu. Ovšem doufejme, že předložená kniha je počátkem dalších budoucích překladů Dyrlichových textů do češtiny.

Jitka Rybolová

Putujeme nejisti zítřka

Člověk je vázán na určité konkrétní místo, avšak svými touhami tuto spjatost překračuje. To je i případ básníka Jerzego Stasiewicze (1968), který bydlí a pracuje v Nyse, nicméně jeho vnitřní

neklid jej vede a vrhá v místa vzdálená a neznámá. V básni *Cesta do stromu sytosti* (*Droga do drzewa sytości*) z jeho třetí sbírky *Poezie* svazek III. (*Poezji* tom III) o tom jednoznačně píše:

*Panie
wyznaczyłeś mi los tułaczy
wręczając na drogę
pióro gęsie...*

.....

*Pane
urcił jsi mi tułacký osud
vtiskl jsi mi na cestu
péro husí...*

Je přitom příznačné, že na obálce básnické knížky je zachycen havranovitý pták, připravující se k odletu z města kamsi pryč. Autorkou této obálky, stejně tak jako i jiných Stasiewiczových obálek, je jeho žena Violetta. Charakteristicky

je rovněž věcný titul sbírky, prozrazuje totiž básníkovu technickou profesi.

Citovaná báseň ze Stasiewiczovy třetí sbírky je z úvodního oddílu nazvaného Putování (Wędrówki). Cesta, putování a poutníci patří ke kmenovým námětům romantiků, a to nejen polských, ale také cizích. Tento tematický okruh se bezprostředně obrází i v Stasiewiczově poezii, konkrétně v jeho třetí sbírce. V básni Osudy (Koleiny), věnované památce kaceřovaného básníka Jerzeho Kozarzewského, připomíná nejen jeho norwidovský původ, ale samotného Cypriana Kamila Norwida:

*Mistrzu Cyprianie tulaczku wygnany
Równy bogatym i biednym
Nie rozumiany przez lata...*

.....

*Mistrze Cypriane wybnany tulaku
równy bogatym i chudym
lata nepochopeny...*

A v témže oddíle, nazvaném Město nad řekou (Miasto nad rzeką), oslavujícím město Nysu, má Stasiewicz dvě básně o romantikovi Josephu von Eichendorffovi, který na sklonku svého života v Nyse žil, zemřel a našel tam své poslední spočinutí. Je to ten Eichendorff, který napsal příbuzně laděnou novelu Ze života darmošlapa.

Jerzy Stasiewicz má bližší vztah také k českým zemím. V jeho druhé sbírce Hledám vlastní stín (Szukam własnego cienia) se nachází báseň Po stopách Franze Kafky (Śladem Franza Kafki), jež byla v Praze napsána a Prahu dvojnásobně charakterizuje:

*Praga – miasto Kafki ukochane.
Praga – labirynt skazanego bez końca.
Praga – miasto więzienie...*

.....

*Praga – město milované Kafkou.
Praga – labyrint odsouzeného bez konce.
Praga – město vězení...*

V Stasiewiczově próze Vlastní kout (Własny kąt) je pak reminiscence na polský vojenský podíl na likvidaci českého obrodného procesu roku 1968 (nejde o osobní prožitek, neboť v tomto roce se Stasiewicz v Trzono-wě poblíž Miechowa narodil).

Zmínkou o povídce Vlastní kout se dostáváme k tvůrčímu typu Jerzeho Stasiewiczze, jenž je nejen básníkem, ale pokouší se rovněž na poli prozaickém a dramatickém. Napsal společensky aktuální hru Smír (Pojednanie) a zmíněnou prózu, svým způsobem rovněž aktuální. Povídka je totiž založena na rozmluvě bezdomovce s autorem. Její význam spočívá ve vylíčení procesu, jak se řádný pracující občan může natrvalo ocitnout na ulici. Hned na začátku prózy padne zmínka o ulici Orłąt Lwowskich, což je skutečně ulice, kde Stasiewicz bydlí, a nepřímou se tak potvrzuje, že vypravěč události je totožný s autorem.

Poezie svazek III. začíná básní Putujeme (Wędrujemy), kterou Jerzy Stasiewicz končí výstižným veršem: *Putujemy nejisti ziótka (Wędrujemy niepewni jutra)*. Je v tomto verši něco, co je společně výše jmenovaným tvůrcům.

František Všetická

Jerzy Stasiewicz

(přeložil František Všeticka)

PŘEDTUCHA

Nastal čas
staré pokolení vyměnit

Jsem již připraven

Do bran slávy tluku ---
Čekám že bude otevřeno ---
Nikdo neotevívá

Hluše zakvílely závory

* * *

Ty ---
na chodníku
mrtvý alkoholem

jsi ztratil lidství

homo sapiens

* * *

Jeho dlaň
byla delikátní jako hedvábí

Děti proměňoval v králíky

Doktor Mengele...

PO STOPÁCH FRANZE KAFKY

Byl jsem ve Zlaté uličce.
A maličký tvůj domek jsem viděl,
ve kterém jsi tvořil, Františku.
A sto věží Prahy.
A červené střechy.
A obrovské gotické katedrály.
A orla v katedrále.

Praha – město milované Kafkou.
Praha – labyrint odsouzeného bez konce.
Praha – město vězení...

Říká se, že jsi chtěl skočit
za soumraku z Karlova mostu.

CESTA DO STROMU SYTOSTI

Pane
určil jsi mi tulácký osud
vtiskl jsi mi na cestu
péro husí...
A daroval jsi křídla
abych se svobodně vznesl
nad městskou radnicí.
A mohl se vrátit
k rodnému odletu ptáků.

Muž sedmi sester

Vyrazil jsem 16. 5. na Psí vojáky, koncert byl pro nemoc přeložen. Zároveň ale bylo foyer Lidových sadů plné mladých lidí. Šel jsem tedy s nimi za přátelnou stokorunu na hru, o které jsem nic neslyšel, zjistit, jak v nevidadelním sále probíhají komedie „na jistotu“.

Seděl jsem v osmé řadě. Muž sedmi sester nemá ani slovo o autorovi a ani sousedka nic nevěděla. Čtvero přátel, Škvor P. Sádka, Hrabě R. Čiháka, Doktor T. Jirutky a Macho T. Ovečky, se setkávají se skupinou dívek ráno honěných svou matkou, L. Kubínovou. Ta spoléhá hlavně na jejich jednotlivé vlastnosti a toho se chytají i jejich kamarádi. Sedm dívek znamená sedm osudů. Sedm dívek, sedm sester, ale každá je jiná. Zároveň je zřejmé, že na jednotlivé aktérky bude nutno ozkoušet sílu celého kolektivu, doktor pracuje v nemocnici, další je makléř a ještě další zaměstnanec videopůjčovny, Škvor sice musí všechno zvládnout sám, ale mnohdy se točí na sudu s prachem.

Cilka – T. Johnová, Tereza – S. Stolínová, Božena – K. Pischelová, Lída – M. Filipová, Slávka – K. Václavíková, Milena – V. Filipovská a Zdena – H. Krákorová, mají krom společných své osobní problémy, jedna hledá duchovní cestu, druhá nachází největší potěšení v kleptománii, třetí se věnuje pomoci druhým, matčina odpuřkyň hledá sestry, jak uspořádat demonstrativní sebevraždu. Nejhorší je mladá lesbička!

A zatímco jeho partneři propadají skepsi, hlavní hrdina Škvor jejich po-

chybnosti odrazí, sám to vymyslel, sám to dotáhne do konce.

Scéna je řešena různě rozestavovanými 50 cm velkými kostkami. V osmé řadě není úplně všechno slyšet, když herci mluví k sobě. Ve hře jsou ženské postavy dány, vedle předvedení a závěrečného shrnutí hrají slečny každá své sólo a tím se vydělují. Kleptomanka má máloco společného s dívkou zaměřenou na charitu. Nejlepší výkon příznám duchovně zaměřené sestře, jásající nad obtížnou cestou. Nebo má Škvor opravdu problémy, když v dívčích šatech vysvětluje lesbičce svůj vztah k něžnému pohlaví? Komedie občas zadržela, doktor by v krizi používal měkčí výrazy, ale je to umně uplácáno.

Konečně potlesk, na pódium se stává režisérka J. Johnová. Zjišťuji zadání, podle námětu J. Havlíčka hru napsali O. Šubrtová a M. Laser, který se nakonec veřejnosti ukázal, účinkovala FP TUL a spolek Bieber. Nutno říci, že následná vzpoura žen divadlo prodlužuje, ale před tím jsem pozorně sledoval nastupující trendy v nejnovějším provedení.

Erotická komedie o „hloupých“ ženských se hrála před převážně ženským publikem, věk hereček zhruba odpovídal věku publika. To komentovalo nejruznější pokusy dříve než chlapi. Líbil se mi P. Sádek. Dívky hrály v mezích možností, určité talenty se rýsují, ale je nutno je potvrdit. Muž sedmi sester je zábavný kus, ještě ne úplně hotový, ale rozhodně zajímavý.

Otto Hejnic

Malá gratulace Stanislavu Kubínovi

Nedávny sedmdesátník Stanislav Kubín (nar. 1943 ve Velimi) si v mládí splnil častý klukovský sen – stát se vojenským pilotem. Lé-
tal profesio-

nálně mezi lety 1962 až 1970, kdy mu vyhazov z armády další létání znemožnil a donutil ho žít se mnohem prozaičtějšími profesemi – od technika až po čalouníka. Mezitím se také několikrát přestěhoval, až se nakonec jeho domovem stal v roce 1980 Liberec, kde nastoupil do Pozemních staveb a v několika technických místech tam pracoval až do důchodu. S Libercem je pak spojena jeho neuvěřitelná série kontaktních pořadů, kdy na počátku, v roce 1987, zúročil své přátelství s Miroslavem Horníčkem. Zrodil se cyklus pořadů „Přijďte k nám pobejt“, na který navázaly cykly „Povídání o naslouchání“ a „Doteky – plochy poznání.“ Na těchto pořadech se podílel s M. Horníčkem až do roku 1991 spoluautor-
sky a jako dramaturg. Od roku 1992 je už jediným autorem scénářů pro tato *talk show*, jichž do současnosti napsal více jak 160. Hosty těchto kontaktních pořadů byly desítky vynikajících osobností kultury, umění, publicistiky, vědy a sportu, vedle Miroslava Horníčka například Radovan Lukavský,

Vladimír Komárek, Rudolf Pellar, Jan Petránek, Gabriela Vránová, František Novotný, Petr Moos, Taňa Fischerová, Petr Prokop Siostrzonek, Jana Štroblová a mnoho dalších. Pro přesnost do-
dejme, že v současnosti už nese cyklus novou podobu s názvem *Interview*, například květnovým hostem byl známý spisovatel, popularizátor českých i světových dějin Petr Hora – Hořejš – zá-
zemí už řadu let poskytuje fara Církyve československé husitské na libereckém náměstí Českých bratří.

Vlastní Kubínova autorská tvorba mezitím podobně neúnavně a vytrvale sleduje několik souběžných linií: je autorem řady literárních pásem a kompozic, z nichž asi nejznámější je *Labodná vteřina*, se kterou se v posledních letech vydává za posluchači do řady měst a obcí, podobnými kompozicemi byly ...*kde i smrt je čistá, Kam chodí vítr spát*. Na svém autorském kontě má pět básnických sbírek: *Dotýkání, Čas zastavení- čas Perseid, Klečící Bůh, Oblouk návratu a Ponorná řeka*. Otevřeme-li sbírku *Klečící Bůh* (vydanou v r. 2004 Kruhem autorů Liberecka), zaujme nás soulad mezi jemnými reflexivními verši v první části sbírky a cyklem hlubokých duchovních úvah inspirovaných biblickými motivy. Kubínův dialog s Bohem pokračuje esejistickou tvorbou – napsal téměř 200 esejů *Epistolní a jiná zamyšlení*, výběr z těchto esejů pod názvem „*Čtyřiatřicet zamyšlení, deset modliteb a jedno interview*“ vyšel v srpnu 2012 ve vydavatelství

Věra Nosková Praha. Kubín připravuje také další sbírku esejí s prostým názvem *Dopis*. Na jeho tvůrčím kontě je i libreto literárně-hudební kompozice „*Laudatio pro Antonína Dvořáka*“, která je veřejností velmi příznivě přijímána. Je rovněž autorem desítek vernisáží výstav výtvarníků, a také filozofických i polemických článků, především v církevním tisku. Stanislav Kubín také rád spolupracuje s Českým rozhlasem (ČRo2 – Praha, pořady *Dobré jitro*, *Nokturno nejen pro osamělé*, *Mikroforum*) a redakcí náboženského vysílání České televize Brno. Nakladatel Josef Vinklát vydal v roce 2007 výběr z autorových vernisážních textů jako neprodejnou bibliofilii „Promluvy k umění“ – 30 číslovaných výtisků.

Stanislav Kubín s úctou stále vzpomíná na dvě velké osobnosti, které ho provázely velkou částí života i tvorby: jednou byl zmíněný Miroslav Horníček: „On mi tykal, já si to nedovolil, být mne k tomu vybízel někdy i nespisovnými slovy. Jemu vděčím za mnohé z toho, co umím, (psaní, scenáristika, moderování), byl skvělým učitelem...“ Druhou osobnost pak často cituje ve svém díle – Antoine de Saint Exupéry: „V současnosti „piluji“ mj. i pro Český rozhlas Vltava scénář ke kompozici, jakési fiktivní interview s Exupérym – příští rok to bude 70 let od jeho smrti. Po prázdninách s paní Milénou Hercíkovou budeme tuto kompozici trénovat i se žáky liberecké ZUŠ.“ Ostatně – může být pro spisovatele a bývalého vojenského letce, který na létání ani po trpkých zkušenostech nikdy nezanevřel, většího vzoru než právě Exupéry?

Vždy usměvavého a energií nabitého Stanislava Kubína můžeme potkávat v různých tvůrčích rolích, a může to být setkání jak osobní v komponovaných pořadech, tak prostřednictvím rozhlasových či televizních přenosů a záznamů. Z jeho životních rolí a osudů, z nichž jsme zmínili jen některé úseky, by snad mohl vzniknout román nebo velká kniha vzpomínek, nakonec Stan- da je mezi přáteli znám jako vynikající vypravěč a společník. Takže hodně zdraví, dalších nápadů a kontaktů – ať Ti to, Stando, stále tak obdivuhodně píše, mluví, moderuje i přemítá a ať se Ti splní další přání té velké životní *talk show*.

Vladimír Píša

Milý Stando,

chtěl jsi být letcem, nevyšlo to.

Jsi básníkem, což je víc.

Nemusíš létat podle leteckých koridorů, neomezuje tě výška letu, jsi ve své tvorbě svobodný.

Co je víc? Snad jen zdraví.

To bych ti popřál zaprvé.

Za druhé ať Tě libá Múza jako dosud.

Za třetí, ať máš dost té energie, která tě žene dělat a zkoušet nové a nové věci.

Neboť jak řekl Tvůj oblíbený Saint Antoine De Exupéry: Je dobré, když nám plynoucí čas nepřináší pocit opotřebení, nýbrž naplnění.

Myslím, že pro tebe to platí sto procentně.

Všechno nejlepší přeje

Honza Šebelka

Letní provoz – hlavní budova

5. 7. – 6. 7. 2013 **ZAVŘENO**
státní svátky

do 14. 7. 2013 **NORMÁLNÍ PROVOZ**
včetně soboty 13. 7. 2013

15. 7. – 4. 8. 2013 **OMEZENÝ PROVOZ**

Půjčovny

pondělí, středa 9.00 – 19.00 hod.
pátek 9.00 – 15.00 hod.
úterý, čtvrtek, sobota, neděle **ZAVŘENO**

Informační služba, internet

pondělí, středa 8.00 – 19.00 hod.
úterý, čtvrtek, pátek 8.00 – 15.00 hod.
sobota, neděle **ZAVŘENO**

5. 8. – 11. 8. 2013 **ZAVŘENO**

12. 8. – 18. 8. 2013 **OMEZENÝ PROVOZ**
viz výše

od 19. 8. 2013 **NORMÁLNÍ PROVOZ**

V době uzavření jednotlivých poboček je možné využít služeb hlavní budovy nebo ostatních poboček. Přejeme všem uživatelům krásné prázdniny a příjemnou dovolenou!

Letní provoz – pobočky

RUPRECHTICE

červenec a srpen

OMEZENÝ PROVOZ

středa

10.00 – 12.00 hod.

13.00 – 17.00 hod.

VESEC

1. 7. – 21. 7. 2013

22. 7. – 1. 9. 2013

ZAVŘENO

OMEZENÝ PROVOZ

pondělí a čtvrtek

9.00 – 11.00 hod.

12.00 – 18.00 hod.

KUNRATICKÁ

1. 7. – 14. 7. 2013

OMEZENÝ PROVOZ

středa

9.00 – 11.00 hod.

12.00 – 17.30 hod.

15. 7. – 21. 7. 2013

22. 7. – 1. 9. 2013

ZAVŘENO

OMEZENÝ PROVOZ

středa

9.00 – 11.00 hod.

12.00 – 17.30 hod.

KRÁLŮV HÁJ

1. 7. – 1. 9. 2013

OMEZENÝ PROVOZ

pondělí

13.00 – 17.00 hod.

MACHNÍN

červenec

srpen

ZAVŘENO

OMEZENÝ PROVOZ

pondělí

12.00 – 16.00 hod.

ROCHLICE

červenec a srpen

ZAVŘENO

Krajská vědecká knihovna v Liberci (KVK)

e-mail: library@kvkli.cz

www.kvkli.cz

Kruh autorů Liberecka (KAL)

e-mail: jakub.sebelka@volny.cz

http://www.kruhautoruliberecka.cz/

ISSN 1214 - 2751

Bibliotek Liberec
Knihovna Liberec
Library Liberec

*Vedle vrcholků krkonošských a jizerských objevila se v Čechách
Mnozí odvážlivci, když se octli na počátku velikolepého měsíce června*

V zámku bylo práce a běhu o překot.

Pamatuji to jako dnes, ač od té doby uplynula třetina století.

*Blázniviny se rozsévají
Sem, knihomilče, knihu zvláštní ždáš-li mítí!*

Who's there? Stanu se menším a ještě menším, až budu nejmenším na celém světě. Nothing is there!

Die Welt ist alles, was da ist.

A me, mamó, adarig džav, so me tuke adaj mukha!